

منشور عزاداری سید و سالار شهیدان

حضرت ابا عبد الله الحسین علیه السلام

از مجموعه کتاب‌های "نمی‌ازیم"

حسن صفرزاده تهرانی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

منشور عزاداری سید و سالار شهیدان

حضرت اَبَا عَبْدِ اللَّهِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَام

از مجموعه کتابهای "نمی‌ازیم"

نویسنده: حسن صفرزاده تهرانی

تدوین: اکرم ویسی

صفحه آرا: زینب کاشف

طراح: محمد صفرزاده تهرانی

ویراستار و ارجاع: فروغ السادات جمالی

به اهتمام: مؤسسه فرهنگی پژوهشی قرآن و عترت صبح روشن

مؤسسه فرهنگی قرآن و عترت
صبح روشن

محرم ۱۴۴۴ مرداد ۱۴۰۱

سرشناسه : صفرزاده تهرانی، حسن، ۱۳۴۱ -
عنوان و نام پدیدآور: منشور عزاداری سید و سالار شهیدان حضرت اباعبدالله الحسین علیه السلام/ حسن صفرزاده تهرانی؛
تدوین اکرم ویسی؛ ویراستار و ارجاع فوغالسادات جمال؛ به اهتمام موسسه فرهنگی پژوهشی قرآن
و عترت صبح روشن.

مشخصات نشر: اصفهان: فرهنگستان اندیشه ۱۴۰۱.

مشخصات ظاهری: ۱۰۷ ص: ۱۴/۵/۲ س.م.

شابک: ۹۷۸-۶۰۵-۶۶۲۰-۵۷-۲

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: کتابنامه: ص. ۷۸ - ۷۹؛ همچنین به صورت زیر نویس.

یادداشت: کتاب حاضر با حمایت دفتر مطالعات و پژوهش‌های بنیاد فرهنگی بقیه الله (عجل الله تعالی فرجه الشریف)
منتشر شده است.

موضوع: حسین بن علی (ع)، امام سوم، ۴ - ۱۰۶ ق.

موضوع: Hosayn ibn Ali, Imam III, 650-680

موضوع: عاشورا - فلسفه

موضوع: Tenth of Muharram - Philosophy

موضوع: واقعه کربلا، ۱۰۶ ق.

۶۸ - Karbala, Battle of, Karbala, Iraq

شناسه افزوده: موسسه قرآن و عترت صبح روشن

رده بندی کنگره: ۵/۱۴۴ BP

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۹۵۳۴

شماره کتابشناسی ملی: ۹۰۶۱۸۶۹

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیا

این کتاب با حمایت دفتر مطالعات و پژوهش های
بنیاد فرهنگی بقیه الله (عجل الله تعالی فرجه الشریف) به چاپ رسیده است.

عنوان کتاب	: منشور عزاداری سید سالار شهیدان حضرت اباعبدالله الحسین علیه السلام
مؤلف	: حسن صفرزاده تهرانی
ناشر	: فرهنگستان اندیشه
طراحی و اجرا	: دفتر فن نشر فرهنگستان اندیشه
مدیر تولید	: محمد رضا ملکی ها
تعداد صفحات	: ۱۰۷ صفحه / قطع رقعی
نوبت چاپ	: چاپ اول / ۱۴۰۱
شمارگان	: ۱۰۰۰ جلد
بها	: ۴۰۰/۰۰۰ ریال
دفتر مرکزی	: اصفهان/ خیابان کاوه/ خیابان شهید دکتر باهنر/ ابتدای خیابان آیت الله خدای/ بنیاد فرهنگی بقیه الله (عج)
دفتر انتشارات	: ۰۹۱۳۳۲۵۰۲۷ - ۰۳۱ - ۳۳۳۷۸۳۳ - دوتگانه: ۳۳۳۸۰۲۰ - ۰۲۱

baghyatallah@chmail.ir

تقدیم به همسر عزیزم

که بار سنگین زندگی را بر دوش کشیده
و مرا در امر تبلیغ و ترویج معارف دینی

عاشقانه همراهی می کند.

زنده نگه داشتن یاد و خاطره سید و سالار شهیدان حضرت آبا
عَبْدِاللَّهِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَام برای جلوگیری از تحریف واقعیت
عاشورا است، برای این است که مسئله قیام حماسی عاشورا مانند
مسئله غدیر نشود. در جریان غدیر، پیامبر گرامی اسلام صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ در برابر صد هزار نفر، با صراحت تمام و به فرمان
خداوند، علی عَلَيْهِ السَّلَام را وصی و جانشین خود قرار داد و بعد از
ارتحال آن بزرگوار به راحتی این حقیقت انکار شد و گفتند چیز مهمی
نبوده است، پیامبر یک سفارش در حق علی کرد که او را دوست
بدارید؛ در حالی که اگر جریان غدیر با سر و صدا برگزار می شد؛ کسی
نمی توانست حقیقت واقعه غدیر را انکار کند و عاشورا بوجود آید.

زنده نگه داشتن یاد و خاطره سید و سالار شهیدان حضرت
آبا عَبْدِاللَّهِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَام، برای جلوگیری از طلبکاری مسببان
آن واقعه دلخراش است. اگر شیعیان، قیام حماسی عاشورا را زنده
نگه نمی داشتند و در برابر جنایات یزیدیان سکوت می کردند؛ بنی امیه
و خاصه یزیدیان با تحریف تاریخ، طلبکار می شدند و ما امروزه باید
غرامت کشته های یزید در کربلا را هم می دادیم.^۱

^۱ همان گونه که یهودیان نجات یافته به دست ایرانیان؛ وقتی به قدرت
رسیدند؛ طلبکار شدند و ۷۵ هزار ایرانی را به قتل رساندند و هر سال وقیحانه
جشن می گیرند (جشن پوریم) و همان گونه که استعمار پیر انگلیس با کشتن ۱۰
میلیون ایرانی در جنگ جهانی اول داعیه سروری دارد و وقیحانه ایرانیان را
متوحش می خواند.

فهرست

۹	پیش‌گفتار
۱۲	مقدمه
۱۵	فصل اول
۱۵	چراپی بزرگداشت سید و سالار شهیدان
۱۵	بخش اول: چراپی عزاداری سید و سالار شهیدان
۱۵	یک: تعظیم شعائر الهی
۱۶	دو: یادآوری ایام الله
۱۷	سه: احیای امامت
۱۷	چهار: پاسداشت و تکریم ارزش‌ها
۱۸	پنج: حق‌شناسی
۱۸	شش: دوستی اهل بیت
۱۹	هفت: ماندگاری قیام حماسی عاشورا
۱۹	هشت: اثرگذاری قیام حماسی عاشورا
۲۰	نه: عبرت‌گیری
۲۱	ده: جلوگیری از تحریف عاشورا
۲۱	یازده: جلوگیری از تکرار عاشورا
۲۲	دوازده: جلوگیری از سرنوشت غدیر
۲۳	بخش دوم: چرا از بحث و گفت‌وگو استفاده نمی‌شود؟
۲۵	بخش سوم: چرا از مراسم شاد استفاده نمی‌شود؟
۲۸	فصل دوم
۲۸	منشور اخلاقی عزاداری سید و سالار شهیدان
۲۹	بخش اول: آداب عزادار سید و سالار شهیدان
۲۹	یک: شیفته کسب دانش دین
۲۹	دو: دین‌باور
۳۰	سه: عامل به وظائف دینی
۳۰	چهار: مرتبط با خداوند
۳۲	پنج: رفتار متعهدانه
۳۳	شش: رفتار متعبدانه

۳۳	هفت: رفتار منطقی.....
۳۳	هشت: رفتار عزتمندانه.....
۳۴	نه: رفتار متعادل.....
۳۴	ده: رعایت شأن و منزلت.....
۳۵	یازده: حماسه آفرین.....
۳۵	دوازده: مبارز و انقلابی.....
۳۵	سیزده: آمر به معروف.....
۳۶	چهارده: پیوند ناگسستنی با مراکز مذهبی.....
۳۷	بخش دوم: آداب متولیان و کارگزاران مراسم عزاداری.....
۳۷	یک: متولیان و کارگزاران خیره و کار آزموده.....
۳۷	دو: متولیان و کارگزاران متعبد.....
۳۸	سه: متولیان و کارگزاران متعادل.....
۳۸	چهار: استفاده از منابع معتبر و مستند.....
۳۹	پنج: برگزاری مراسم در مراکز مذهبی.....
۴۰	بخش سوم: آداب مراسم عزاداری و مجالس سوگواری.....
۴۰	یک: مراسم و مجالس محتوایی.....
۴۱	دو: مراسم و مجالس سیاسی.....
۴۴	سه: مراسم و مجالس حماسی.....
۴۸	چهار: مراسم و مجالس عزتمند.....
۵۲	فصل سوم.....
۵۲	آسیب شناسی عزاداری سید و سالار شهیدان.....
۵۲	بخش اول: مقدمه.....
۵۴	آن چه بر شیعه تحمیل شد.....
۵۷	چند سؤال.....
۵۷	بهانه محبت به اهل بیت عصمت و طهارت.....
۵۸	زنده نگهداشتن حماسه و نهضت حسینی.....
۵۹	مدافع واقعی اهل بیت عصمت و طهارت.....
۶۱	بخش دوم: آسیب‌ها و آفت‌های عزاداری.....
۶۱	آسیب‌ها و آفت‌های محتوایی.....
۶۱	یک: بی‌توجهی به اقامه نماز.....

۶۲	دو: بی‌توجهی به امر به معروف و نهی از منکر
۶۲	سه: جدا کردن عزاداری از سیاست
۶۳	چهار: بی‌توجهی به بُعد حماسی قیام عاشورا
۶۳	پنج: بی‌توجهی به روحیه جهاد و مبارزه
۶۴	شش: برگزاری مراسم و مجالس سوگواری بدون محتوا
۶۴	هفت: استفاده از منابع بی‌سند و نامعتبر
۶۵	هشت: برنامه‌های خلاف دستور
۶۶	نه: گفتارها و رفتارهای دون شأن
۶۶	ده: تحریف اهداف عزاداری
۶۸	یازده: طرح مطالب ذلت آمیز
۶۹	دوازده: طرح مسائل غلو آمیز
۶۹	سیزده: تمجیدهای بی‌اساس
۷۰	چهارده: متولیان و کارگزاران ناصالح و غیر موجه
۷۰	پانزده: افراط و زیاده روی در عزاداری
۷۱	شانزده: گرم کردن مجلس به مطالبات بی‌اساس
۷۲	هفده: سایه انداختن حاشیه‌ها بر محتوا
۷۲	هجده: بی‌توجهی به مناسبت‌های قبل از محرم
۷۲	نوزده: درست کردن دهه‌های پی‌درپی
۷۳	بیست: برگزاری مراسم عزاداری خارج مراکز مذهبی
۷۴	آسیب‌ها و آفت‌های شکلی
۷۴	یک: گفتارهای دون شأن
۷۴	دو: رفتارهای دون شأن
۷۵	سه: رفتارهای موهوم و بی‌اساس
۷۵	چهار: برنامه‌های خلاف آموزه‌های دینی
۷۵	پنج: آسیب رساندن به بدن
۷۶	شش: اذیت و آزار مردم
۷۶	هفت: استفاده از وسائل غیر مرسوم
۷۶	هشت: استفاده از غیر موجهین
۷۷	نه: تناقض‌های رفتاری
۷۸	منابع

پیش گفتار

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

بر کسی پوشیده نیست که حادثه دلخراش کربلا و قیام حماسی عاشورا، بزرگترین نقش را در تاریخ اسلام ایفا کرده و بزرگترین اثرگذاری را بر جهان اسلام داشته است. قیام حماسی عاشورا، مسیر تاریخ اسلام را تغییر داد، کیان اسلام را حفظ کرد، دین مبین اسلام را بیمه نمود و به همهی آزادگان عالم، درس آزادی و عزت آموخت.

آن چه امروز ضرورت دارد تبیین این حادثه اثرگذار و بازخوانی این نهضت ماندگار و بیان فلسفه این حماسه جاودان است که اگر به درستی تبیین شود؛ نقش بی بدیل آن در حفظ دین مبین اسلام و حفظ مسلمانی بیش از پیش روشن می گردد.

و از آن مهم تر، تبیین چرایی زنده نگه داشتن یاد و خاطره خالق آن حماسه جاودان است؛ که اگر به درستی تبیین شود؛ پیروان سید و سالار شهیدان حضرت ابا عبد الله الحسین علیه السلام، به وظیفه دینی خود بهتر آشنا می شوند و بهتر عمل می کنند.

و باز از آن مهمتر، تبیین چگونگی زنده نگه داشتن یاد و خاطره سید و سالار شهیدان است که اگر راه و روش زنده نگه داشتن به درستی تبیین شود؛ جایگاه رفیع این حرکت عظیم و این قیام ارزشمند و این نهضت ماندگار، از هر آسیب و آفتی حفظ خواهد شد و تلاش بی‌وقفه و گسترده دشمنان قسم خورده اسلام، برای بی‌اثر کردن و به انحراف کشاندن این حرکت عظیم و ارزشمند، خنثی خواهد شد.

بر این اساس تبیین حادثه دلخراش کربلا و قیام حماسی عاشورا با بررسی سخنان سید و سالار شهیدان حضرت ابا عبدالله الحسین علیه السلام و تحلیل فرمایشات آن بزرگوار توسط دانشمند ارجمند حضرت حجت الاسلام و المسلمین حسن صفرزاده تهرانی در دستور کار قرار گرفت و در کتابی با نام «بازخوانی قیام عاشورا» تدوین و به اهتمام «مؤسسه فرهنگی پژوهشی قرآن و عترت صبح روشن» منتشر شده است و به علاقمندان سید و سالار شهیدان حضرت ابا عبدالله الحسین علیه السلام تقدیم گردید.

و هم اکنون «تبیین چرایی زنده نگه داشتن یاد و خاطره سید و سالار شهیدان حضرت ابا عبدالله الحسین علیه السلام» و بیان «راه و روش و چگونگی زنده نگه داشتن یاد و خاطره آن بزرگوار» و همچنین تبیین «ضرورت حفظ آن از آفت‌ها و آسیب‌ها»، در این نوشتار مدنظر قرار گرفته است و با نام "منشور عزاداری" توسط دانشمند ارجمند حضرت حجت الاسلام و المسلمین حسن صفرزاده تهرانی به رشته تحریر درآمده و به علاقمندان سید و سالار شهیدان تقدیم می‌گردد. امید که مورد رضای حضرت حق قرار گیرد و نام نویسنده و علاقمندان به آستان ملکوتی آن بزرگوار، در طومار عاشقان و دلدادگان سید و سالار شهیدان حضرت ابا عبدالله الحسین علیه السلام، ثبت و ضبط گردد ان شاء الله.

پیشگفتار

آن چه در این نوشتار به آن پرداخته می‌شود پاسخ به چند سؤال اساسی است:

۱. چرا باید یاد و خاطره سید و سالار شهیدان حضرت آبا عَبْدِاللهِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَام را زنده نگه داشت؟
۲. چرا برای زنده نگه داشتن یاد و خاطره سید و سالار شهیدان، باید عزاداری کرد و از بحث و گفت و گو یا مراسم شاد استفاده نمی‌شود؟
۳. آفت‌ها و آسیب‌های عزاداری سید و سالار شهیدان چیست؟
۴. منشور اخلاقی عزاداری کدام است؟ و عزادار واقعی کیست؟

پاسخ این سؤال‌ها در ۳ فصل و ۸ بخش به صورت اختصار تقدیم می‌گردد.

مؤسسه فرهنگی پژوهشی قرآن و عترت صبح روشن

محرم ۱۴۴۴ مرداد ۱۴۰۱

مقدمه

قیام سید و سالار شهیدان حضرت آبا عبدالله الحسین علیه السلام، مبارزه بر علیه ظلم و ستم را در جهان اسلام پایه گذاری کرد و بسیاری را برای مبارزه با ظلم و ستم به راه انداخت اما هیچ کدام از آن قیام‌ها به دلائل گوناگون به پیروزی حقیقی و واقعی نرسید و موفقیتی در بر نداشت. این قیام‌ها یا بخاطر بی‌توجهی به شرائط زمان و مکان، یا بی‌توجهی به کمیت عدّه و عدّه، یا بی‌توجهی به کیفیت نیروها، یا نداشتن اهداف آرمانی، یا انحراف در اهداف، و یا اختلاف بین رهبران، یا بخاطر اختلاف بین پیروان؛ در میان راه رها شدند، شکست خوردند و سرکوب گشتند.

تنها قیام و نهضتی که بعد از قیام و نهضت حضرت آبا عبدالله الحسین علیه السلام در بین همه قیام‌ها، توانست باشکوه و با عظمت جلوه‌گر شود و با پیروزی به اهداف عالی‌اش برسد، انقلاب اسلامی ایران به رهبری حضرت امام خمینی (ره) بود.

انقلاب اسلامی ایران به رهبری حضرت امام خمینی (ره) در یک مبارزه نفس‌گیر، در برابر دشمنان قسم خورده، محکم و استوار ایستاد و انحصار حاکمیت جهان را شکست و با پیروزی، توانست آرمان‌های خود را محقق سازد و در جهان اسلام، ماندگار و اثرگذار

شود و چهار دهه را با موفقیت پشت سر بگذارد و هم اکنون در دهه پنجم خود شاداب و با طراوت پیش رود.

انقلاب اسلامی ایران به رهبری حضرت امام خمینی (ره) نه تنها در میان قیام‌های جهان اسلام، بی‌نظیر و اعجاب‌انگیز ظهور کرد که در مقایسه با انقلاب‌های کبیر جهان پیروزترین و ماندگارترین و اثرگذارترین انقلاب‌های جهان به حساب می‌آید.

آن چه انقلاب اسلامی را از دیگر قیام‌های و انقلاب‌های جهان، متمایز ساخته است؛ پیوند عمیق آن با نهضت سید و سالار شهیدان حضرت آبا عبدالله الحسین علیه السلام است و این هنر رهبر کبیر انقلاب اسلامی بود که این پیوند ارزشمند را ایجاد کرد.

هنر رهبر کبیر انقلاب اسلامی حضرت امام خمینی (ره) این بود که مبارزه و قیام را و نهضت و انقلاب را به نهضت سید و سالار شهیدان حضرت آبا عبدالله الحسین علیه السلام گره زد و این پیوند را رمز پیروزی آن قرار داد و فرمود: انقلاب اسلامی ایران، پرتوی از عاشورا... است.^۲

پیوند انقلاب اسلامی با نهضت سید و سالار شهیدان حضرت آبا عبدالله الحسین علیه السلام، ویژه‌گی‌های منحصر بفردی را بوجود آورد و انقلاب اسلامی را در پیدایش و بقاء، و در آثار و نتایج، از تمامی انقلاب‌های جهان، ممتاز ساخت و آن را برتر، ماندگارتر و اثرگذارتر از همه انقلاب‌های جهان گردانید.

محمد سعید صفرزاده تهرانی
محرم ۱۴۴۴ مرداد ۱۴۰۱

۲ - صحیفه امام، موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ج ۱۷، ص ۴۸۲

فصل اوّل

چراپی زنده نگه داشتن یاد و خاطره

سید و سالار شهیدان

حضرت امام حسین علیه السلام

فصل اول

چرایی بزرگداشت سید و سالار شهیدان

در این فصل به چرایی زنده نگه داشتن یاد و خاطره سید و سالار شهیدان حضرت آبا عَبْدِاللهِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَام و ضرورت عزاداری سید و سالار شهیدان، در ۳ بخش پرداخته می‌شود.

بخش اول: چرایی عزاداری سید و سالار شهیدان

چرا باید یاد و خاطره سید و سالار شهیدان حضرت آبا عَبْدِاللهِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَام را زنده نگه داشت؟

زنده نگه داشتن یاد و خاطره سید و سالار شهیدان حضرت آبا عَبْدِاللهِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَام، دارای فلسفه و اهداف ارزشمندی است که به برخی از آن اشاره می‌شود.

یک: تعظیم شعائر الهی

زنده نگه داشتن یاد و خاطره سید و سالار شهیدان حضرت آبا عَبْدِاللهِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَام مصداق تعظیم شعائر الهی است. خداوند در قرآن کریم می‌فرماید: **وَمَنْ يَعْظَمْ شَعَائِرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ**

تَقْوَى الْقُلُوبِ^۳؛ و هر کس شعائر الهی را بزرگ شمارد دلش از تقوا بهره مند است. شعائر الهی به معنای نشانه‌های خدا است و شامل هر چیزی که ما را به یاد خدا بیندازد و تقوا را تقویت کند می‌شود و قیام و نهضت سید و سالار شهیدان حضرت **أَبَا عَبْدِ اللَّهِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَام** که از ابتدا تا انتها، دعوت به خدا و مبارزه با طاغوت است: **أَنْ اَعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ**^۴؛ یکی از مصادیق شعائر الهی است و زنده نگه داشتن یاد و خاطره آن بزرگوار تعظیم شعائر الهی است.

دو: یادآوری ایام الله

زنده نگه داشتن یاد و خاطره سید و سالار شهیدان حضرت **أَبَا عَبْدِ اللَّهِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَام** مصداق **وَذَكِّرْهُمْ بِأَيَّامِ اللَّهِ**^۵ است. با آن که همه‌ی ایام متعلق به خداوند است، اما بعضی از زمان‌ها بخاطر آن کار خدائی که در آن اتفاق افتاده است؛ به خداوند نسبت داده شده و از آن به ایام الله یاد می‌شود و باید آن را یادآوری کرد. خداوند به حضرت موسی دستور می‌دهد و می‌فرماید: **وَذَكِّرْهُمْ بِأَيَّامِ اللَّهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ**^۶؛ و ایام الله را به آنان یاد آور! در این، نشانه‌هایی برای هر صبرکننده‌ی شکرگزار است. نهضت و قیام سید و سالار شهیدان، به دلیل کار خدایی که در آن صورت گرفت به عنوان ایام الله شناخته می‌شود و زنده نگه داشتن یاد و خاطره آن بزرگوار، یادآور ایام الله است.

۳ - حج / ۳۲

۴ - نحل / ۳۶

۵ - ابراهیم / ۵

۶ - ابراهیم / ۵

سه: احیای امامت

زنده نگه داشتن یاد و خاطره سید و سالار شهیدان حضرت آبا عَبدِاللهِ الْحُسَینِ عَلَیْهِ السَّلَام مصداق احیای امامت و ولایت است: امام رضا عَلَیْهِ السَّلَام می‌فرماید: رَحِمَ اللهُ عَبْدًا أَحْيَا أَمْرَنَا، فَقُلْتُ لَهُ: فَكَيْفَ يُحْيِي أَمْرَكُمْ؟ قَالَ: يَتَعَلَّمُ عُلُومَنَا وَيُعَلِّمُهَا النَّاسَ، فَإِنَّ النَّاسَ لَوْ عَلِمُوا مَحَاسِنَ كَلَامِنَا لَاتَّبَعُونَا^۷؛ خداوند، رحمت کند آن بنده‌ای را که امر ما را زنده کند! گفتم: چگونه امر شما را زنده کند؟ فرمود: علوم ما را فراگیرد و به مردم بیاموزد، که اگر مردم زیبایی‌های گفتار ما را می‌دانستند، از ما پیروی می‌کردند. یا در روایت دیگری می‌فرماید: مَنْ جَلَسَ مَجْلِسًا يُحْيِي فِيهِ أَمْرُنَا لَمْ يَمُتْ قَلْبُهُ يَوْمَ تَمُوتُ الْقُلُوبُ^۸؛ هر که در مجلسی بنشیند که در آن یاد ما اهل بیت زنده می‌شود، قلبش در روزی که قلب‌ها می‌میرند، نمی‌میرد. و زنده نگه داشتن یاد و خاطره سید و سالار شهیدان با برپایی مجالس آن بزرگوار مصداق همان احیای امامت است.

چهار: پاسداشت و تکریم ارزش‌ها

زنده نگه داشتن یاد و خاطره سید و سالار شهیدان حضرت آبا عَبدِاللهِ الْحُسَینِ عَلَیْهِ السَّلَام در حقیقت پاسداشت، بزرگداشت و تکریم ارزش‌ها است، بزرگداشت کرامت و بزرگواری، بزرگداشت حماسه و رشادت است، پاسداشت ارزش‌هایی است که آن واقعه و رویداد را بوجود آورده است. پاسداشت ارزش‌هایی است که قیام و نهضت سید و سالار شهیدان آنها را خلق کرده است. زنده نگه داشتن یاد و خاطره سید و سالار شهیدان در حقیقت احیای جهاد،

۷ - بحار الانوار، الوفاء، ج ۲، ص ۳۰

۸ - همان/ ج ۱، ص ۱۹۹

ایثار، شهادت، امر به معروف، نهی از منکر، دفاع از دین، دفاع از ولایت و احیای مبارزه با ظلم، فساد و تباهی است.

پنج: حق شناسی

زنده نگه داشتن یاد و خاطره سید و سالار شهیدان حضرت آبا عَبدِاللهِ الحُسَینِ عَلَیْهِ السَّلَام مصداق حق شناسی از آن بزرگوار است. زنده نگه داشتن یاد و خاطره و برگزاری مراسم بزرگداشت، یک نوع حق شناسی است نسبت به کسانی که در گذشته، واقعه و رویداد ارزشمندی را خلق کرده‌اند. حس حق شناسی یکی از مقدس‌ترین خواسته‌های فطری بشر است که خداوند در نهاد همه‌ی انسان‌ها قرار داده است. در همه‌ی جوامع بشری احترام و برگزاری مراسم بزرگداشت و یادبود برای همه کسانی که به بشر خدمت کرده‌اند و واقعه و رویداد ارزشمندی را خلق کرده‌اند، مرسوم است. زنده نگه داشتن یاد و خاطره سید و سالار شهیدان حضرت آبا عَبدِاللهِ الحُسَینِ عَلَیْهِ السَّلَام و برگزاری مراسم بزرگداشت یک نوع حق شناسی است نسبت به حرکت و قیام آن بزرگوار در برابر ظلم و ستم، یک نوع حق شناسی نسبت به جانفشانی آن بزرگوار برای احیای دین و شریعت است.

شش: دوستی اهل بیت

دستور است که به پاس زحمات ارزشمند پیامبر گرامی اسلام صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ، اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام را دوست بداریم. خداوند در قرآن کریم می‌فرماید: **قُلْ لَا**

فصل اول: چرایی بزرگداشت سید و سالار شهیدان

أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى^۹؛ بگو: به پاس زحمات رسالت، پاداشی از شما نمی‌خواهم، مگر آن که اهل بیتم را دوست بدانید. و از آن جایی که مُحِب و عاشق، همواره یاد و خاطره‌ی محبوب و معشوق خود را به یاد می‌آورد و بیان می‌کند؛ یاد و خاطره سید و سالار شهیدان حضرت اَبَا عَبْدِ اللَّهِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَام که مصداق همان مودت و محبت اهل بیت عصمت و طهارت است را با زنده نگه داشتن و با برگزاری مراسم، آن محبت و دوستی ابراز می‌شود.

هفت: ماندگاری قیام حماسی عاشورا

مراسم بزرگداشت یاد و خاطره سید و سالار شهیدان حضرت اَبَا عَبْدِ اللَّهِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَام، نهضت و حماسه جاوید عاشورا ماندگار کرده و سینه به سینه و نسل به نسل به آیندگان منتقل کرده است. فراموشی خاصیت گذر زمان است و آن چه نگذاشته نهضت و حماسه جاوید عاشورا به فراموشی سپرده شود، همین مراسم سید و سالار شهیدان است که سال به سال بر رونق آن افزوده شده و بیشتر و بهتر مورد توجه بشر قرار گرفته و آن را ماندگار کرده است.

هشت: اثرگذاری قیام حماسی عاشورا

زنده نگه داشتن یاد و خاطره سید و سالار شهیدان حضرت اَبَا عَبْدِ اللَّهِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَام برای اثرگذاری است. حوادث گذشته‌ی هر جامعه‌ای می‌تواند در سرنوشت آینده‌ی آن جامعه اثر بگذارد، تجدید آن خاطره‌ها در واقع، نوعی بازسازی آن وقایع است تا مردم از آن‌ها بهره ببرند، اگر واقعه‌ی تاریخی در جای خود منشأ آثار و برکاتی بوده است، به یقین یادآوری و بازسازی آن نیز می‌تواند مراتبی از آن برکات را در پی داشته باشد و همان گونه که قیام سید و سالار

^۹ - شوری / ۲۳

شهیدان اسلام را زنده نگه داشته است؛ زنده نگه داشتن یاد و خاطره‌ی آن بزرگوار هم می‌تواند اسلام را زنده نگه دارد.

نه: عبرت‌گیری

زنده نگه داشتن یاد و خاطره سید و سالار شهیدان حضرت ابا عبد الله الحسین علیه السلام برای عبرت‌گیری است. بزرگداشت یک واقعه و رویداد در گذشته، عبرت‌گیری از حوادث گذشته را به دنبال دارد. بزرگداشت پیشینیان، در واقع بررسی نقاط قوت و ضعف برای آینده است، تا مردمان نقاط قوت را بکارگیرند و از نقاط ضعف پرهیز نمایند تا به موفقیت‌ها و پیشرفت‌های لازم و ضروری نائل شوند. قرآن کریم پس از نقل داستان‌های پیامبران و اقوام گذشته می‌فرماید: **لَقَدْ كَانَ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ**^{۱۰}؛ برای صاحبان عقل و خرد، در قصه‌ها و داستان‌های گذشتگان، عبرت است. حضرت علی علیه السلام در نامه‌ای خطاب به فرزند گرامیشان چنین می‌فرماید: **وَاسْتَدِلُّ عَلَيَّ مَا لَمْ يَكُنْ بِمَا كَانَ فَإِنَّمَا الْأُمُورُ أَشْبَاهٌ**^{۱۱}؛ قضایای گذشته را چراغ راه آینده کن و از رهگذر گذشته به آینده استدلال نما، چرا که حوادث عالم شبیه یکدیگرند. وقتی در گذشته حادثه‌ای اتفاق افتاده باشد شبیه آن در آینده نیز ممکن است اتفاق بیفتد، پس باید با یادآوری گذشته برای آینده عبرت گرفت. و زنده نگه داشتن یاد و خاطره سید و سالار شهیدان حضرت ابا عبد الله الحسین علیه السلام عبرت‌گیری از گذشته برای اصلاح آینده است.

۱۰ - یوسف / ۱۱۱

۱۱ - نهج البلاغه / ۳۱

ده: جلوگیری از تحریف عاشورا

زنده نگه داشتن یاد و خاطره سید و سالار شهیدان حضرت آبا عَبْدِاللهِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَام برای جلوگیری از تحریف واقعیت عاشورا است، برای جلوگیری از طلبکاری مسببان آن واقعه‌ی دلخراش است. اگر شیعیان؛ حماسه جاوید عاشورا را زنده نگه نمی‌داشتند و در برابر جنایات یزیدیان سکوت می‌کردند؛ بنی‌امیه و خاصه یزیدیان با تحریف تاریخ، طلبکار می‌شدند و ما امروزه باید غرامت کشته‌های یزید در کربلا را هم می‌دادیم. همان‌گونه که یهودیان نجات یافته به دست ایرانیان؛ وقتی به قدرت رسیدند؛ طلبکار شدند و ۷۵ هزار ایرانی را به قتل رساندند و هر سال وقیحانه جشن می‌گیرند (جشن پوریم) و همان‌گونه که استعمار پیر انگلیس با کشتن ۱۰ میلیون ایرانی در جنگ جهانی اول، داعیه سروری دارد و وقیحانه ایرانیان را متوحش می‌خواند.

یازده: جلوگیری از تکرار عاشورا

زنده نگه داشتن یاد و خاطره سید و سالار شهیدان حضرت آبا عَبْدِاللهِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَام برای جلوگیری از تکرار عاشورا است. حادثه دلخراش کربلا به خاطر بی‌توجهی به شعائر دین و بی‌توجهی به جریان غدیر به وجود آمد، و زنده نگه داشتن یاد و خاطره سید و سالار شهیدان، در حقیقت زنده نگه داشتن شعائر دین و احیای جریان غدیر است و اگر یاد و خاطره آن بزرگوار زنده نگه داشته نشود؛ در حقیقت امامت و رهبری نادیده گرفته شده و به یقین تکرار عاشورا را به دنبال خواهد داشت.

دوازده: جلوگیری از سرنوشت غدیر

زنده نگه داشتن یاد و خاطره سید و سالار شهیدان حضرت آبا عَبْدِ اللَّهِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَام برای جلوگیری از سرنوشت غدیر است. برای این است سرنوشت قیام حماسی عاشورا مانند سرنوشت غدیر نشود. در جریان غدیر، پیامبر گرامی اسلام صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّمَ در برابر صد هزار نفر، با صراحت تمام و به فرمان خداوند، علی علیه السلام را به وصایت و جانشینی خود برگزید^{۱۲} و بعد از ارتحال آن بزرگوار به راحتی این حقیقت انکار شد و گفتند چیز مهمی نبود، پیامبر یک سفارش در حق علی کرد که او را دوست بدارید و متأسفانه خواص اهل حق هم از کنار این تحریف خانمان سوز راحت گذشتند در حالی که اگر جریان غدیر زنده نگه داشته می‌شد؛ عاشورایی بوجود نمی‌آمد. کوتاهی و بی‌توجهی نسبت به غدیر، عاشورا را به وجود آورد و فراموشی یاد و خاطره سید و سالار شهیدان حضرت آبا عَبْدِ اللَّهِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَام همان سرنوشت غدیر را برای جریان عاشورا رقم خواهد زد و به یقین تکرار عاشورا را به دنبال خواهد داشت.

۱۲ - بحار الأنوار، الوفاء، ج ۳۱، ص ۴۴۷ / سیر اعلام النبلاء، ط دارالحدیث، ج ۲، ص ۵۰۱.

بخش دوّم: چرا از بحث و گفت و گو استفاده نمی‌شود؟

در فصل اوّل چرایی و ضرورت زنده نگه داشتن یاد و خاطره سید و سالار شهیدان حضرت ابا عَبْدِاللهِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَام و فلسفه و اهداف ارزشمندی آن به صورت اختصار بیان شد اما آن چه باید تبیین گردد چرایی عزاداری سید و سالار شهیدان است.

شاید کسی بگوید قبول است که باید یاد و خاطره سید و سالار شهیدان حضرت ابا عَبْدِاللهِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَام را زنده نگه داشت، اما چرا برای یاد و خاطره سید و سالار شهیدان باید عزاداری کرد؟ چرا با برپایی جلسات بحث و گفت و گو؛ یاد و خاطره آن بزرگوار زنده نگه داشته نمی‌شود؟

در پاسخ باید گفت

عواملی که در رفتار آگاهانه‌ی انسان نقش دارد دو نوع عوامل است: یکی عوامل شناختی مانند استدلال‌های عقلی و تجربی، و یکی عوامل درونی و روانی مانند احساسات، تمایلات، گرایش‌ها، میل‌ها، غرایز و عواطف و به طور قطع، عوامل شناختی، تأثیر بسزایی در رفتار انسان دارد، ولی همه‌ی عوامل مؤثر نیست؛ بلکه بیشترین تأثیر در رفتار انسان را عوامل درونی و روانی می‌گذارند و میل به حرکت را در انسان بوجود می‌آورند.

دانستن و عوامل شناختی، هرگز در انسان میل ایجاد نمی‌کند. کما این که اگر کسی بداند یک ماده‌ی غذایی برای او مفید است اما

میل نداشته باشد؛ از آن غذا استفاده نمی‌کند، عکس آن هم صادق است یعنی اگر کسی بداند یک ماده‌ی غذایی برای او ضرر دارد اما میل به آن داشته باشد؛ از آن غذا پرهیز نمی‌کند. پس دانستن تنها، انسان را به حرکت در نمی‌آورد، بلکه میل و تمایل است که انسان را به حرکت درمی‌آورد. هرگز گفته‌ها، شنیده‌ها و دانسته‌ها، کار مشاهده‌ی یک حادثه را نمی‌کند. آگاهی و شنیده‌ها از حال یک مریض، هرگز اثر ملاقات با بیمار را ندارد و آگاهی و دانسته‌ها از حال محرومان، هرگز کار بازدید حضوری از محرومان را انجام نمی‌دهد.

بر همین اساس جلسات بحث و گفت و گو، هرگز اثر برپایی مراسم عزاداری و مجالس سوگواری را ندارد، برپایی مراسم عزاداری و مجالس سوگواری و راه‌اندازی هیئت‌ها و دسته‌های سینه‌زنی است که اثرگذار است، احساسات را تحریک می‌کند و شرکت‌کنندگان را دل‌داده و عاشق راه و روش سید و سالار شهیدان حضرت آبا عبد‌الله الحسین علیه السلام می‌کند.

بخش سوم: چرا از مراسم شاد استفاده نمی‌شود؟

قبول که باید یاد و خاطره سید و سالار شهیدان حضرت آبا عَبدِاللهِ الْحُسَینِ عَلَیْهِ السَّلَام را زنده نگه داشت، اما چرا برای بزرگداشت یاد و خاطره سید و سالار شهیدان حضرت آبا عَبدِاللهِ الْحُسَینِ عَلَیْهِ السَّلَام و برای تحریک احساسات باید عزاداری کرد و چرا از مراسم شاد استفاده نمی‌شود؟

حادثه‌ای که بزرگترین نقش را در تاریخ اسلام ایفا کرده و مسیر تاریخ اسلام را تغییر داده است باید با کاری متناسب با آن حادثه زنده نگه داشته شود. مراسم شاد هرگز نمی‌تواند اثر مراسم عزاداری و مجالس سوگواری را داشته باشد، مراسم شاد نمی‌تواند حماسه آفرین باشد، شادی هرگز آدم را مدافع حق و حقیقت و مبارز با ظلم و ستم بار نمی‌آورد، شادی هیچ وقت نمی‌تواند انسان را در برابر سختی‌ها و مصیبت‌ها، محکم و استوار نگه دارد و انسان را مبارز و شهادت طلب کند. این قبیل صفات ارزشمند، از جلسات شادی برنمی‌آید و مراسمی دیگری می‌خواهد.

زنده نگه داشتن یاد و خاطره سید و سالار شهیدان حضرت آبا عَبدِاللهِ الْحُسَینِ عَلَیْهِ السَّلَام، مصداق فریاد مظلوم علیه ظالم و مصداق مبارزه با ظلم و ستم است و باید شور و شوق در دل‌ها راه بیندازد، انسان‌ها را به حرکت درآورد، انقلاب به وجود آورد، طاغوت را درهم شکند، دفاع مقدس را بیافریند و این‌ها از مراسم

شادی بدست نمی‌آید و باید با مراسم عزاداری و مجالس سوگواری آن را محقق کرد.

این که حضرت امام خمینی رحمت الله علیه احیاگر مکتب نجات بخش عاشورا در عصر حاضر بر برپائی مراسم عزاداری و مجالس سوگواری اصرار داشت و می‌فرمود: **محرم و صفر است که اسلام را زنده نگه داشته است**^{۱۳}، برای همین حقیقت است که این شور و این برانگیختن احساسات و عواطف دینی، جز در مراسم عزاداری و مجالس سوگواری پدید نمی‌آید.

۱۳ - صحیفه امام، موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، ج ۱۵، ص ۳۳۰.

فصل دوم

منشور اخلاقی

عزاداری سید و سالار شهیدان
حضرت امام حسین علیه السلام

فصل دوم

منشور اخلاقی عزاداری سید و سالار شهیدان

زنده نگه داشتن یاد و خاطره‌ی سید و سالار شهیدان حضرت ابا عبدالله الحسین علیه السلام در گرو برگزاری شایسته‌ی مراسم عزاداری و مجالس سوگواری است و برگزاری شایسته‌ی مراسم عزاداری و مجالس سوگواری، به رعایت شایسته‌ی آداب و شرایط، و حدود و ثغور عزاداری است.

مراسم عزاداری و مجالس سوگواری باید مستند، محتوایی، شایسته، صحیح، دقیق، فراگیر، همگانی، پرشور، با پذیرایی وزین، با آداب و شرایط، با حدود و ثغور و با نظر کارشناسانِ خِبره و آزموده برگزار شود، تا شرکت کننده تعبدش نسبت به دین، التزامش نسبت به وظایف دینی، تبعیت پذیریش نسبت به رهبران دینی بیشتر شود و اسلام گسترش یابد، دین تقویت شود و از آفت، آسیب، انحراف و دشمنی حفظ گردد.

آن چه در پیش رو است "آداب عزاداری حضرت ابا عبدالله الحسین علیه السلام" است که از آن به "منشور اخلاقی عزاداری

حضرت آبا عَبْدِاللهِ الْحُسَيْنِ عليه السلام" یاد می‌شود و در این نوشتار، در سه بخش تقدیم علاقمندان می‌گردد:

بخش اول: آداب عزادار سید و سالار شهیدان

یک: شیفته کسب دانش دین

یکی از اهداف زنده نگه داشتن یاد و خاطره‌ی سید و سالار شهیدان حضرت آبا عَبْدِاللهِ الْحُسَيْنِ عليه السلام، آشنایی با معارف و آموزه‌های دینی است که وقتی با عشق و علاقه به اهل بیت عصمت و طهارت عجبین شود، تا عمق جان عزادار نفوذ کرده، او را به انجام واجبات و مستحبات و ترک محرمات و مکروهات وامی‌دارد. بر این اساس عزادار واقعی امام حسین باید با فراگیری آموزه‌های دینی، بر دانش دینی خود بیفزاید تا به شاهراه سعادت و رستگاری رهنمون شود.

دو: دین باور

یکی از اهداف زنده نگه داشتن یاد و خاطره‌ی سید و سالار شهیدان حضرت آبا عَبْدِاللهِ الْحُسَيْنِ عليه السلام، تقویت باور دینی است. عزادار واقعی امام حسین باید با تقویت باور دینی، برای دینش و برای اعتقاداتش احترام قائل شود و به کوچک‌ترین چیزی، دینش را متهم نسازد، با هر حرفی، شک به دل راه ندهد، گوش به شایعات نکند، هر شبهه‌ای را قبول ننماید و برای شبهات، پاسخ در خور دین جستجو کند و در برابر شبهه، عالمانه و متعهدانه رفتار نماید.

سه: عامل به وظائف دینی

دقت در انجام شایسته‌ی واجبات و اهتمام به ترک محرمات و توجه به انجام مستحبات و دوری از مکروهات یکی از مهم‌ترین فلسفه‌ی قیام و یکی از فلسفه‌های اصلی برگزاری مراسم عزاداری و مجالس سوگواری سید و سالار شهیدان حضرت ابا عبد الله الحسین علیه السلام است. آن بزرگوار در میان معرکه بر رعایت مستحبات و ترک مکروهات اصرار می‌ورزید و در زیارت‌نامه‌ی آن بزرگوار بر این حقیقت تأکید شده است: **أَشْهَدُ أَنَّكَ قَدْ أَقَمْتَ الصَّلَاةَ وَ آتَيْتَ الرِّكَاتَةَ وَ أَمَرْتَ بِالْمَعْرُوفِ وَ نَهَيْتَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَ أَطَعْتَ اللَّهَ وَ رَسُولَهُ حَتَّى أَتَاكَ الْيَقِينُ**^{۱۴}. بر این اساس عزادار واقعی امام حسین باید انسان به تمام معنا متدین باشد و وظائف دینی را، به دقت انجام دهد و با انجام واجبات و ترک محرمات و حتی رعایت مستحبات و ترک مکروهات، نهایت کوشش خود را بکار گیرد تا در مراسم عزاداری و مجالس سوگواری واجبی ترک نشود و حرامی صورت نگیرد.

چهار: مرتبط با خداوند

عزادار در حقیقت یک مبارز، یک جهادگر و یک حماسه آفرین است و باید با عظمت و پُرشکوه بروز و ظهور پیدا کند، تا هم استواریش در مبارزه حفظ شود، هم استحکامش در جهاد پابرجا بماند، هم مبارزه‌اش اثرگذار باشد، هم اقدامش ماندگار شود، هم تلاشش کارساز باشد و هم از سستی، شکست و انحراف حفظ شود و این شرائط محقق نمی‌شود مگر با ارتباط با خالق هستی.

ارتباط با خالق هستی تضمین‌کننده‌ی استواری و پیروزی نیروهایی است که می‌خواهند حماسه بیافرینند، این ارتباط هرچه

^{۱۴} - المزار، مدرسه امام مهدی (ع)، ج ۱، ص ۱۲۴.

فصل دوم: منشور اخلاقی عزاداری سید و سالار شهیدان

قوی‌تر و عمیق‌تر باشد؛ جهاد در مقابل دشمنان کارسازتر و شهادت در راه خدا پر ثمرتر خواهد بود.

شکوه جهاد و شهادت، آفریده و مخلوق عرفان و معنویت است. معنویت و عرفان تَوَسُّل و فناء فی الله و محو در معشوق شدن است که ماجرای عاشورا را با عظمت، پُرشکوه و ماندگار کرده است.

از این رو می‌بینیم سید و سالار شهیدان حضرت ابا عبدالله الحسین علیه السلام از ابتدا تا انتها بر ارتباط با خالق هستی اهتمام جدی داشته است. از مناجات آن بزرگوار در کنار مضجع شریف پیامبر گرامی اسلام صلی الله علیه و آله در شروع نهضت گرفته که می‌فرماید: **اِنَّ هَذَا قَبْرُ نَبِيِّكَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَآنَا ابْنُ بِنْتِ نَبِيِّكَ وَقَدْ حَضَرَنِي مِنَ الْاَمْرِ مَا قَدْ عَلِمْتَ^{۱۵}؛** خدایا! این قبر پیامبر تو محمد است و من فرزند دختر پیامبر تو هستم و برای من پیش آمدی رخ داده است که خود می‌دانی. تا مناجاتش با پروردگار عالم **اَللّٰهُمَّ اِنِّيْ اَحِبُّ الْمَعْرُوْفَ وَاَنْكُرُ الْمُنْكَرَ وَاَسْأَلُكَ يَا ذَا الْجَلَالِ وَالْاِكْرَامِ بِحَقِّ الْقَبْرِ وَمَنْ فِيْهِ اِلَّا اَحْتَرْتُ لِيْ مَا هُوَ لَكَ رِضِيَّ وَلِرِسُوْلِكَ رِضِيَّ^{۱۶}؛** خدایا! من معروف و نیکی را دوست دارم و از بدی و منکر بیزارم، ای خدای ذوالجلال و الاکرام به احترام این قبر و کسی که در میان آن آرمیده است از تو می‌خواهم راهی را پیش روی من گذاری که سبب خشنودی تو و پیامبر تو است. تا اقدام آن حضرت در شب عاشورا: **نُصَلِّيْ لِرَبِّيْنَا اللَّيْلَةَ وَ نَدْعُوْهُ وَ نَسْتَغْفِرُهُ، فَهُوَ يَعْلَمُ اِنِّيْ كُنْتُ اَحِبُّ الصَّلَاةَ لَهُ وَ تِلَاوَةَ كِتَابِهِ وَ كَثْرَةَ الدُّعَاءِ وَ الْاِسْتِغْفَارِ^{۱۷}؛** تا ما امشب را به نماز و استغفار و مناجات با پروردگارمان بپردازیم؛ زیرا

۱۵ - مقتل الحسین (ع)، انوار الهدی، ج ۱، ص ۲۷۰.

۱۶ - همان.

۱۷ - بحار الانوار، ط الوفاء، ج ۴۴، ص ۳۹۲.

خدا می داند که من به نماز و قرائت قرآن و استغفار و مناجات با خدا
علاقه‌ی شدید دارم و تا مناجات آن بزرگوار در گودی قتلگاه: **الهی
رِضاً بِرِضَاكَ، صَبْرًا عَلَى قَضَائِكَ يَا رَبَّ لَا إِلَهَ سِوَاكَ**^{۱۸}؛ پروردگارا راضی
به رضای توأم، بر قضای تو صابرم، غیر تو خدایی نیست. و تا سفارش
آن حضرت به خواهرش زینب سلام الله علیها که فرمود: **يَا أُخْتِي
لَاتُنْسِيَنِي فِي نَافِلَةِ اللَّيْلِ**^{۱۹}؛ مرا در نماز شب فراموش نکن؛

همه‌ی این‌ها بیانگر ضرورت ارتباط با خالق هستی است.
بزرگ‌ترین عزادار حضرت ابا عبدالله الحسین، امام سجاد است که
بیشترین دعا از آن حضرت است، صحیفه سجادیه که حاوی بیش
از ۵۰ دعا است از آن بزرگوار است.

بر این اساس عزادار واقعی سید و سالار شهیدان حضرت آبا
عَبْدِاللَّهِ الْحُسَيْنِ علیه السلام باید انسان به تمام معنا معنوی باشد
تا با راز و نیاز با حضرت حق، خاصه در دل شب، جایگاه معنوی
خود را ارتقا بخشد و شایستگی پیروی از امام و رساندن پیام عاشورا
به جهانیان را پیدا کند.

پنج: رفتار متعهدانه

یکی از اهداف زنده نگه داشتن یاد و خاطره‌ی سید و سالار
شهیدان حضرت آبا عَبْدِاللَّهِ الْحُسَيْنِ علیه السلام، تقویت دین و
ترویج آموزه‌های دینی است بر این اساس عزادار واقعی امام حسین
باید در همه برنامه‌های عزاداری متعهدانه عمل نماید و از کارشناسان
مذهبی و کسانی که از دانش دینی و تخصص لازم برخوردارند، پیروی
نماید.

۱۸ - الامام الحسین (ع)، العصر، ج ۱، ص ۱۷.
۱۹ - زینب الکبری (س)، مکتبه المفید، ج ۱، ص ۶۲.

شش: رفتار متعبدانه

یکی از اهداف زنده نگه داشتن یاد و خاطره‌ی سید و سالار شهیدان حضرت اَبَا عَبْدِاللهِ الْحُسَيْنِ علیه السلام، تقویت تبعیت پذیری از دین و رهبران دینی است بر این اساس عزادار واقعی امام حسین باید با تبعیت پذیری عالی، عزاداری و سوگواری را طبق دستور انجام می‌دهد و آن را، از آن چه وهن شیعه و اسلام است، دور نگاه می‌دارد.

هفت: رفتار منطقی

یکی از راه‌های زنده نگه داشتن یاد و خاطره‌ی سید و سالار شهیدان حضرت اَبَا عَبْدِاللهِ الْحُسَيْنِ علیه السلام، استفاده از منابع معتبر است. در بیان وقایع و حوادث عاشورا باید از منابع معتبر بهره گرفت و با سند و دلیل سخن گفت. بر این اساس عزادار واقعی امام حسین باید شخص منطقی باشد و در نحوی عزاداری از منابع معتبر استفاده کند و شعائر دین را از خرافه و بدعت دور نگاه دارد.

هشت: رفتار عزتمندانه

همه‌ی حرکات و سکنات، همه‌ی گفتارها و شعارها و همه‌ی جواب‌ها و برخوردهای سید و سالار شهیدان حضرت اَبَا عَبْدِاللهِ الْحُسَيْنِ علیه السلام، از هنگام شروع قیام تا حرکت به سمت مکه و از مکه تا کربلا، حکایت از عزتمندی رهبری نهضت دارد. بر این اساس عزادار واقعی امام حسین باید یک انسان به تمام معنا عزتمند باشد و در رفتار و گفتار عزتمند عمل نماید تا بتواند عزتمندی قیام عاشورا را ترویج و تبلیغ نماید.

نه: رفتار متعادل

پسندیده‌ترین برنامه‌های فرهنگی، برنامه‌هایی است که در آن تعادل و اعتدال رعایت شده باشد. بر این اساس عزادار واقعی سید و سالار شهیدان حضرت آبا عَبْدِاللهِ الْحُسَيْنِ علیه السلام، باید یک انسان به تمام معنا متعادل باشد و در همه‌ی برنامه‌های عزاداری اعتدال را رعایت می‌نمایند.

ده: رعایت شأن و منزلت

زنده نگه داشتن یاد و خاطره‌ی سید و سالار شهیدان حضرت آبا عَبْدِاللهِ الْحُسَيْنِ علیه السلام، در گرو حفظ شأن و منزلت مراسم عزاداری و سوگواری حضرت آبا عَبْدِاللهِ الْحُسَيْنِ علیه السلام است. مگر ممکن است برای بزرگداشت رهبری که از پیام‌رسان نهضتش می‌خواهد کاری نکند که قدر و منزلتش کاسته شود؛ دست به هر کاری زد؟! یا هر سخنی بر زبان راند؟! حضرت ابا عبدالله الحسین علیه السلام در شب عاشورا به حضرت زینب سلام الله علیها می‌فرماید: **لَا تَقُولُوا بِالْسِّنِّتِكُمْ مَا يَنْقُصُ عَنْ قَدْرِكُمْ**^{۲۰}؛ به زبان سخنی نرانید که قدر و منزلتان کاسته شود.

این فرمان برای همه کسانی است که می‌خواهند پیام آن بزرگوار را به آیندگان برسانند و اختصاص به حضرت زینب سلام الله علیها ندارد، کما این که اختصاص به گفتار هم ندارد؛ بلکه هر رفتاری که در رابطه با زننده نگه‌داشتن یاد و خاطره‌ی آن حضرت می‌باشد را شامل می‌شود. بر این اساس عزادار واقعی امام حسین باید یک انسان به تمام معنا اخلاقی باشد تا ضمن حفظ شأن و منزلت خود، شأن و

۲۰ - مقتل الحسین (ع)، البعثه، ج ۱، ص ۲۷۶.

فصل دوم: منشور اخلاقی عزاداری سید و سالار شهیدان

منزلت مراسم عزاداری و مجالس سوگواری را از هر چه وهن شیعه و اسلام است حفظ نماید.

یازده: حماسه آفرین

گرچه واقعه‌ی عاشورا دو بُعد حماسی و مظلومیت دارد اما بُعد حماسی نهضت و قیام سید و سالار شهیدان حضرت آبا عبدالله الحسین علیه السلام است که اسلام را زنده نگه داشته است. بر این اساس عزادار واقعی امام حسین باید یک انسان به تمام معنا حماسی باشد و در تمام برنامه‌های عزاداری به بُعد حماسی نهضت بیشتر توجه نماید و با عزاداری حماسه آفرین باشد.

دوازده: مبارز و انقلابی

روح حرکت سید و سالار شهیدان حضرت آبا عبدالله الحسین علیه السلام، قیام و مبارزه تمام عیار با طاغوت زمان بوده است بنابر این در مراسم عزاداری و مجالس سوگواری به جنبه مبارزه و قیام نهضت باید بیشتر توجه شود. بر این اساس عزادار واقعی امام حسین باید یک انسان به تمام معنا مبارز و انقلابی باشد تا ضمن آمادگی برای جانفشانی در راه اهل بیت عصمت و طهارت؛ عزاداری و سوگواری وی، تجلی دفاع از حق و حقیقت و مصداق تنفر از ظلم و فساد و مصداق مبارزه با ظالمان و فاسدان و طاغوتان باشد.

سیزده: امر به معروف

امر به معروف و نهی از منکر یکی از اهداف قیام سید و سالار شهیدان حضرت آبا عبدالله الحسین علیه السلام است. آن بزرگوار در وصیت نامه تاریخی خود یکی از اهداف قیام را امر به معروف و نهی از منکر معرفی می‌کند: **أَرِيدُ أَنْ أَمُرَ بِالْمَعْرُوفِ، وَأَنْهِيَ عَنِ**

المُنْكَرِ^{۲۱} و ما در زیارت نامه آن بزرگوار به این حقیقت شهادت می‌دهیم: أَشْهَدُ أَنَّكَ قَدْ أَقَمْتَ الصَّلَاةَ وَ آتَيْتَ الزَّكَاةَ وَ أَمَرْتَ بِالْمَعْرُوفِ وَ نَهَيْتَ عَنِ الْمُنْكَرِ^{۲۲}، بر این اساس عزادار واقعی امام حسین باید یک امر به معروف و ناهی از منکر باشد و تمام کوشش خود را برای اقامه معروف و رهایی از منکر بکار ببندد و با احساس مسئولیت و با اخلاق پسندیده و با روش‌های جذاب، دیگران را به تدبیر و دین‌داری دعوت نماید.

چهارده: پیوند ناگسستنی با مراکز مذهبی

برگزاری مراسم عزاداری و مجالس سوگواری سید و سالار شهیدان حضرت آبا عبدالله الحسین علیه السلام در بیرون از مراکز مذهبی، قداست و معنویتش را از دست می‌دهد و به دلیل قابل کنترل نبودن حرکات و سکنات؛ به خلاف شرع منجر می‌شود. بر این اساس عزادار واقعی امام حسین باید با مراکز مذهبی پیوند ناگسستنی داشته باشد و در انتخاب محل برگزاری مراسم عزاداری و مجالس سوگواری مراکز مذهبی را در اولویت قرار دهد.

۲۱ - مقتل الحسین (ع)، انوار الهدی، ج ۱، ص ۲۷۳.

۲۲ - زیارت نامه چهارم امام حسین (ع) مفاتیح الجنان .

بخش دوم: آداب متولیان و کارگزاران مراسم عزاداری

یک: متولیان و کارگزاران خیره و کار آزموده

زنده نگه داشتن یاد و خاطره‌ی سید و سالار شهیدان حضرت ابا عبد الله الحسین علیه السلام و برگزاری مراسم عزاداری و مجالس سوگواری برای گسترش اسلام و تقویت دین و ترویج آموزه‌های دینی است. بر این اساس متولیان و کارگزاران مراسم عزاداری و سوگواری امام حسین باید در برنامه‌ریزی، راه‌اندازی، هدایت، اداره و برگزاری مراسم؛ دوره دیده، کار آزموده، خیره و از دانش دینی و تخصص لازم برخوردار باشند و از کارشناسان مذهبی و ترجیحاً از روحانی استفاده نمایند؛ تا اهداف و مقاصد عالی‌هی مراسم عزاداری و مجالس سوگواری محقق شود و آفت، آسیب به آن نرسد و از اهداف عالی‌هی خود منحرف نشود.

دو: متولیان و کارگزاران متعبد

زنده نگه داشتن یاد و خاطره‌ی سید و سالار شهیدان حضرت ابا عبد الله الحسین علیه السلام و برگزاری مراسم عزاداری و مجالس سوگواری یک عمل عبادی و توقیفی است و باید طبق دستور رسیده از رهبران دینی صورت گیرد؛ تا سبب تقویت دین و امامت گردد و از آن چه وهن شیعه و اسلام است، حفظ شود. بر این اساس متولیان و کارگزاران مراسم عزاداری و مجالس سوگواری امام حسین باید به تمام معنا انسان‌های متعبد باشند تا با تعبد و تبعیت پذیری عالی،

مراسم عزاداری و مجالس سوگواری را طبق دستور برگزار کنند و از حرکات دون شأن و زننده و استفاده از نمادهای غیر دینی، سبک‌های غربی، آهنگ‌های مجالس لهو، لودگی، به شدت پرهیز نمایند تا مراسم عزاداری و مجالس سوگواری به هدف عالی خود نائل شود.

سه: متولیان و کارگزاران متعادل

در مراسم عزاداری و سوگواری سید و سالار شهیدان حضرت ابا عبدالله الحسین علیه السلام باید به ظرفیت حاضرین توجه شود. در همه برنامه‌ها باید اعتدال رعایت شود. بر این اساس متولیان و کارگزاران مراسم عزاداری و مجالس سوگواری امام حسین باید به تمام معنا، انسان‌های متعادل باشند تا در همه برنامه‌های مراسم، از سخنرانی، روضه خوانی، سینه زنی، زنجیرزنی، تا پخش صدا، زمان برگزاری و در مکان برگزاری، راه‌اندازی دسته‌ها، خرج‌دادن، نذرکردن، اعتدال را رعایت نمایند.

چهار: استفاده از منابع معتبر و مستند

بزرگداشت نهضت و قیام کربلا و زنده نگه داشتن یاد و خاطره‌ی سید و سالار شهیدان حضرت ابا عبدالله الحسین علیه السلام، به عزاداری مستند است، محتوای مراسم عزاداری و مجالس سوگواری باید مستند و برگرفته از منابع معتبر باشد. بیان وقایع و حوادث عاشورا باید با دلیل و با حجت شرعی ارائه گردد تا تعبد شرکت‌کنندگان نسبت به دین و التزام آنان نسبت به وظائف دینی و تبعیت پذیری آنان نسبت به رهبران دینی بیشتر شود و مراسم از خرافه و بدعت و از آفت و آسیب حفظ شود. منبع‌شناسی، نخستین شرط سخنران، ذاکر، مرثیه‌سرا، متولی، مجری و کارگزار مراسم عزاداری و مجالس سوگواری است. بر این اساس متولیان و

فصل دوم: منشور اخلاق عزاداری سید و سالار شهیدان

کارگزاران مراسم عزاداری و مجالس سوگواری امام حسین باید به تمام معنا، انسان‌های منطقی باشند تا با استفاده از منابع معتبر؛ به گونه‌ای مراسم عزاداری و مجالس سوگواری را با سند و دلیل محتوا بخشی کنند که تدین و تعبد شرکت‌کنندگان را افزایش داده و شعائر دین تقویت شود.

پنج: برگزاری مراسم در مراکز مذهبی

برگزاری مراسم عزاداری و مجالس سوگواری در بیرون از مراکز مذهبی، قداست و معنویتش را از دست می‌دهد و این خلاف عرفی است که به دلیل قابل کنترل نبودن حرکات و سکنات و التزام نداشتن متولیان آن در اکثر موارد؛ به خلاف شرع منجر می‌شود. برپایی خیمه برای عزاداری سید و سالار شهیدان حضرت آبا عبد الله الحسین علیه السلام در شهری که به اندازه‌ی کافی حسینیه و مسجد دارد؛ جفا به مراکز دینی و مذهبی است. بر این اساس متولیان و کارگزاران مراسم عزاداری و سوگواری امام حسین باید با مراکز مذهبی پیوند ناگسستنی داشته باشند و مراسم عزاداری و مجالس سوگواری را در مراکز مذهبی برگزار کنند.

بخش سوم: آداب مراسم عزاداری و مجالس سوگواری

یک: مراسم و مجالس محتوایی

فلسفه و هدف بزرگداشت نهضت عاشورا و قیام کربلا و زنده نگه داشتن یاد و خاطره‌ی سید و سالار شهیدان حضرت ابا عبد الله الحسین علیه السلام؛ آشنایی با معارف و آموزه‌های دینی است که وقتی با عشق و علاقه به اهل بیت عصمت و طهارت عجلین شود، تا عمق جان عزادار نفوذ کرده، او را به انجام واجبات و مستحبات و ترک محرّمات و مکروهات وامی‌دارد و به مکارم اخلاق مأنوس می‌کند و سرانجام او را به شاهراه سعادت و رستگاری رهنمون می‌سازد.

در مراسم عزاداری و مجالس سوگواری باید عمیق‌ترین مسائل، اساسی‌ترین آموزه‌ها و ضروری‌ترین احکام دین بیان گردد. باید با عمق بخشی به مجالس عزاداری، فلسفه‌ی قیام، تاریخ تحلیلی قیام، تبیین وظیفه‌ی شیعه نسبت به قیام، داستان‌های عاشورا، اتفاقات اثرگذار و پاسخ شبهات اعتقادی در قالب سخنرانی و اشعار محتوایی و مرثیه‌های منطقی تبیین شود و با شیوه‌های نوین، متنوع، جذاب، جوان پسند و شایسته‌ی مراسم عزاداری و مجالس سوگواری بیان گردد. بر این اساس متولیان و کارگزاران مراسم عزاداری و مجالس سوگواری امام حسین باید محتوای مراسم را به گونه‌ای برنامه‌ریزی کنند که در پایان مراسم عزاداری و مجالس سوگواری بر دانش دینی و بر ایمان و اعتقاد شرکت‌کنندگان افزوده شود.

دو: مراسم و مجالس سیاسی

قیام و نهضت سید و سالار شهیدان یک قیام و نهضت تمام عیار سیاسی است و مراسم عزاداری و مجالس سوگواری که بزرگداشت همان قیام و نهضت است، یک حرکت کاملاً سیاسی بر گرفته از آموزه‌ها و آرمان‌های دینی است و از سیاست تفکیک پذیر نیست. جدا کردن عنصر سیاست از مجالس سوگواری، جدائی قیام حضرت از اهداف و روح قیام است. مگر مبارزه‌ی سید و سالار شهیدان حضرت ابا عبد الله الحسین علیه السلام با ظلم و فساد در برابر حاکم وقت، قیام سیاسی نبود؟ اگر عاشورا کاری به سیاست ندارد؛ پس شعارهای سیاسی و حماسی عاشورا را چه کسی بیان کرده است و در کجا باید تجلی پیدا کند؟

تفکیک ناپذیری نهضت از سیاست و بالطبع تفکیک ناپذیری عزاداری از سیاست؛ از شعارهای سید و سالار شهیدان حضرت ابا عبد الله الحسین علیه السلام، در طول نهضت به خوبی روشن است. آن بزرگوار در اولین روزهای حرکت در جواب مروان حکم می‌فرماید: **إِنَّا لِلَّهِ وَآنَا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ وَعَلَىٰ أَلَا سَلَامٍ السَّلَامُ إِذَا بُلِيَتْ أَلَمَةُ بِرَاعٍ مِثْلَ يَزِيدَ وَ لَقَدْ سَمِعْتُ جَدِّي رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يَقُولُ الْخِلَافَةُ مُحَرَّمَةٌ عَلَىٰ آلِ أَبِي سَفْيَانَ فَإِذَا رَأَيْتُمْ مَعَاوِيَةَ عَلَىٰ مَنبَرٍ فَأَبْقَرُوا بَطْنَهُ وَقَدْ رَأَهُ أَهْلُ الْمَدِينَةِ عَلَىٰ الْمَنبَرِ فَلَمْ يَبْقَرُوا فَاَبْتَلَاهُمْ اللَّهُ بِيَزِيدَ الْفَاسِقِ**^{۲۳}؛ اینک باید فاتحه‌ی اسلام را خواند که مسلمانان به فرمانروایی مانند یزید گرفتار شوند. آری من از جدم رسول خدا شنیدم که فرمود: خلافت بر خاندان ابوسفیان حرام است و اگر روزی معاویه را بر بالای منبر من دیدید (به بدترین وجه) او را بکشید، ولی مردم مدینه او را بر منبر پیامبر دیدند و نکشتند و

۲۳ - الفتوح، (بی‌جا)، ج ۵، ص ۱۷.

اینک خداوند آنان را به یزید فاسق و بدتر از معاویه گرفتار کرده است.

یا در وصیت خود آورده است: **وَأَمَّا خَرَجْتُ لِطَلَبِ الْأَصْلَاحِ فِي أُمَّةٍ جَدِّي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ، أُرِيدُ أَنْ أَمُرَ بِالْمَعْرُوفِ وَأَنْهِيَ عَنِ الْمُنْكَرِ، وَأَسِيرَ بِسِيرَةِ جَدِّي وَآبِي عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ^{۲۴}؛** تنها برای اصلاح امت جدم قیام کردم و می‌خواهم به نیکی سفارش و از بدی نهی کنم و مطابق سیره جدم رسول خدا و پدرم علی بن ابی طالب علیهم السلام عمل نمایم.

یا در خطبه قراء خود می‌فرماید: **مَنْ رَأَى سُلْطَانًا جَائِرًا مُسْتَحِلًّا لِحَرَامِ اللَّهِ، نَاكثًا عَهْدَهُ، مُخَالِفًا لِسُنَّةِ رَسُولِ اللَّهِ، يَعْمَلُ فِي عِبَادِ اللَّهِ بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ، فَلَمْ يُغَيِّرْ عَلَيْهِ بِفِعْلٍ، وَلَا قَوْلٍ، كَانَ حَقًّا عَلَى اللَّهِ أَنْ يُدْخِلَهُ مَدْخَلَهُ^{۲۵}؛** هر کس زمامدار ظالمی را ببیند که حرام خدا را حلال کرده، عهد و پیمان الهی را نقض نموده، با سنت رسول خدا مخالفت کرده، در باره بندگان خدا به فساد و دشمنی عمل می‌کند و آن کس در برابر آن زمامدار عکس العمل نشان ندهد؛ بر خدا حق است که آن کس را با آن زمامدار با هم در جهنم وارد کند.

یا آنگاه که زندگی با ستمگران را نکبت می‌خواند و می‌فرماید: **أَلَا تَرَوْنَ إِلَى الْحَقِّ لَا يَعْمَلُ بِهِ وَإِلَى الْبَاطِلِ لَا يَتَنَاهَى عَنْهُ لِيَرْغَبَ الْمُؤْمِنُ فِي لِقَاءِ اللَّهِ فَإِنِّي لَا أَرَى الْمَوْتَ إِلَّا سَعَادَةً وَالْحَيَاةَ مَعَ الظَّالِمِينَ إِلَّا بَرَمًا^{۲۶}؛** براستی نمی‌بینید که به حق عمل نمی‌شود و از باطل نهی

۲۴ - مقتل الحسين (ع)، انوار الهدی، ج ۱، ص ۲۷۳.

۲۵ - الكامل فی التاريخ، دارصناد و داربیروت، ج ۴، ص ۴۸.

۲۶ - الملهوف، دارالاسوه، ج ۱، ص ۱۳۸.

فصل دوم: منشور اخلاقی عزاداری سید و سالار شهیدان

نمی‌شود؟ در این هنگام مؤمن باید مرگش را از خدا بخواهد. پس من مرگ را جز سعادت، و زندگی با ستمگران را جز رنج و نکبت نمی‌بینم.

یا آنگاه که ذلت و خواری نمی‌پذیر و می‌فرماید: **أَلَا وَإِنَّ الدَّعِيَّ بْنَ الدَّعِيِّ قَدْ رَكَزَ بَيْنَ اثْنَتَيْنِ: بَيْنَ السَّلَةِ وَالذَّلَةِ، وَهَيْهَاتَ مِنَّا الذَّلَةُ، يَا بِي اللَّهُ لَنَا ذَلِكَ وَرَسُولُهُ وَ الْمُؤْمِنُونَ^{۲۷}**؛ آگاه باشید که زنازاده‌ی فرزندی که ذلت و خواری را بین دو چیز مخیر نموده است: جنگ و شمشیر و یا ذلت و خواری. و ذلت و خواری هرگز؛ زیرا خداوند و رسولش و مؤمنان، آن را برای ما نمی‌پذیرند.

همه و همه حکایت از تفکیک ناپذیری نهضت سید و سالار شهیدان حضرت **أَبَا عَبْدِ اللَّهِ الْحُسَيْنِ** علیه السلام از سیاست است و بالطبع مراسم عزاداری و مجالس سوگواری آن بزرگوار هم از سیاست تفکیک ناپذیر است.

مقام معظم رهبری در این زمینه می‌فرماید: **هیئتِ امام حسینِ سکولار نداریم! هرکس علاقه مند به امام حسین است، یعنی علاقه مند به اسلام سیاسی است، اسلام مجاهد است، اسلام مقاتله است، اسلام خون دادن است، اسلام جان دادن است؛ معنای اعتقاد به امام حسین این است. این که در مجلس روضه یا هیأت عزاداری مراقب باشند که وارد مباحث سیاسی نشوند، این غلط است.**^{۲۸}

بر این اساس متولیان و کارگزاران مراسم عزاداری و مجالس سوگواری امام حسین باید به تمام معنا انسان‌های سیاسی و انقلابی باشند و محتوای مراسم را به گونه‌ای برنامه ریزی کنند تا شرکت

^{۲۷} - اللهوف، انوار الهدی، ج ۱، ص ۵۹.

^{۲۸} - دیدار با اعضای ستاد مرکزی هیئت رزمندگان اسلام ۱۳۹۲/۸/۲۰.

کنندگان با ابعاد سیاسی اسلام و قیام و نهضت آن بزرگوار آشنا شوند.

سه: مراسم و مجالس حماسی

واقعه‌ی عاشورا و صحنه‌ی کربلا دارای دو بُعد است: بُعد اول: جنایت و شقاوت است با قهرمانی جانان بشریت، پدر بزرگ‌های تکفیری‌ها، داعشی‌ها و آل‌سعود، در این بُعد جانان بشریت پیروز شدند و سید و سالار شهیدان حضرت ابا عبد الله الحسین علیه السلام، مظلوم و مصیبت دیده قرار گرفت و بُعد دوم: حماسه و افتخار، عزت و عظمت، کرامت است با قهرمانی امام حسین، در این بُعد آن بزرگوار پیروز، سربلند و عزتمند است و جانان بشریت مقهور و شکست خورده‌اند.

بُعد حماسی نهضت و قیام سید و سالار شهیدان حضرت ابا عبد الله الحسین علیه السلام و واقعه‌ی عظیم کربلا و عاشورا، صد برابر بر جنبه‌ی جنایی آن می‌چربد. بُعد حماسی نهضت و قیام آن بزرگوار است که اسلام را زنده نگه داشته است و ماجرای عاشورا را با عظمت، پُرشکوه و ماندگار کرده است و دل میلیون‌ها آزاده را به خود مشغول کرده و رهبران آزاده‌ی دنیا را متأثر کرده است.

بعد حماسی حرکت آن بزرگوار است که رهبری قیام‌های ارزشمند بشری را به عهده گرفته است. آن چه باعث و سبب افتخار بشریت است و بشریت باید به آن ببالد، بُعد حماسی نهضت و قیام آن بزرگوار است. سرتاسر حرکت سید و سالار شهیدان، حرکت حماسی است. سخنان حضرت زینب در گودی قتلگاه که فرمود:

فصل دوم: منشور اخلاقی عزاداری سید و سالار شهیدان

اللَّهُمَّ تَقَبَّلْ مِنَّا هَذَا الْقَلِيلَ الْقُرْبَانَ^{۲۹} و جواب به ابن زیاد که فرمود:
ما رأيتُ إلا جميلًا^{۳۰} در بردارنده‌ی بعد حماسی نهضت است.

بی توجهی به بُعد حماسی این واقعه‌ی عظیم و پرداختن به بُعد جنایت و مظلومیت، خود جنایت است به حرکت ارزشمند سید و سالار شهیدان. یکی از جنایتهائی که بر حرکت آن بزرگوار واقع شده است؛ پرداختن به بُعد جنایت و مظلومیت و رها کردن بُعد حماسی نهضت؛ روشی که در بسیاری از عزاداری‌های ما رسوخ کرده است. ما در حقیقت در مراسم عزاداری و مجالس سوگواری هم به آن بزرگوار ظلم کردیم، ما در ذکر مصیبت هم به حرکت و قیام آن بزرگوار ظلم می‌کنیم. اگر به مقاتل معتبر خوب دقت کنیم می‌بینیم در ذکر مصیبت‌ها سخن از ظالم است نه سخن از ظلم. آن بعد مظلومیت هم اگر خوب مورد توجه قرار گیرد می‌بینیم آمیخته به حماسه است.

فرمایشات سید و سالار شهیدان حضرت ابا عبدالله الحسین علیه السلام، در طول نهضت سرتاسر حماسی است، آن جایی که در اولین اقدام در برابر والی مدینه می‌فرماید: **أَيُّهَا الْأَمِيرُ إِنَّا أَهْلُ بَيْتِ النَّبُوَّةِ وَمَعْدِنُ الرِّسَالَةِ وَمُخْتَلَفُ الْمَلَائِكَةِ وَمَهْبُطُ الرَّحْمَةِ بِنَا فَتَحَ اللَّهُ وَبِنَا يَخْتِمُ وَيَزِيدُ رَجُلٌ شَارِبُ الْخَمْرِ وَقَاتِلُ النَّفْسِ الْمُحْتَرَمَةِ مُعَلِّنٌ بِالْفُسْقِ وَمِثْلِي لِيَبَايِعَ مِثْلَهُ وَلَكِنْ نُصْبِحُ وَتُصْبِحُونَ وَنَنْظُرُ وَتَنْظُرُونَ** **أَيْنَا أَحَقُّ بِالْخِلَافَةِ وَالْبَيْعَةِ^{۳۱}؛** ای امیر! ما خاندان نبوت و معدن رسالتیم، خاندان ما محل آمد و شد فرشتگان و محل نزول رحمت خداست، خداوند هستی را از ما آغاز کرد و با ما به سرانجام می‌رساند.

۲۹ - حیاة الامام الحسین (ع)، الاداب، ج ۲، ص ۳۰۱.

۳۰ - همان / ص ۳۰۲

۳۱ - بحار الانوار، الوفاء، ج ۴۴، ص ۳۲۵.

اما یزید، مردی شراب‌خوار است که دستش به خون افراد بی‌گناه آلوده گردیده است، او کسی است که حریم دستورات الهی را درهم شکسته و علناً و در مقابل چشم مردم، مرتکب فسق و فجور گشته است. آیا رواست شخصیتی هم‌چون من با آن سوابق درخشان و اصالت خانوادگی، با چنین مرد فاسد بیعت کند! و در آینده خواهید دید که کدامیک از ما سزاوار و لایق خلافت و رهبری امت اسلامی و شایسته‌ی بیعت مردم است.

یا در جواب مروان حکم می‌فرماید: **إِنَّا لِلَّهِ وَ أَنَا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ وَ عَلَىٰ أَسْلَامِ السَّلَامِ إِذَا بُلِيَتْ أَلَمَّةٌ بِرَاعٍ مِثْلِ يَزِيدَ وَ لَقَدْ سَمِعْتُ جَدِّي رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ يَقُولُ الْخِلَافَةُ مُحَرَّمَةٌ عَلَىٰ آلِ أَبِي سُفْيَانَ فَإِذَا رَأَيْتُمْ مَعَاوِيَةَ عَلَىٰ مَنبَرِي فَابْقَرُوا بَطْنَهُ وَ قَدْ رَأَهُ أَهْلُ الْمَدِينَةِ عَلَىٰ الْمَنْبَرِ فَلَمْ يَبْقَرُوا فَابْتَلَاهُمُ اللَّهُ بِيَزِيدَ الْفَاسِقِ؛** اینک باید فاتحه‌ی اسلام را خواند که مسلمانان به فرمانروایی مانند یزید گرفتار شوند. آری من از جدم رسول خدا شنیدم که فرمود: خلافت بر خاندان ابوسفیان حرام است و اگر روزی معاویه را بر بالای منبر من دیدید؛ او را (به بدترین وجه) بکشید، ولی مردم مدینه او را بر منبر پیامبر دیدند و نکشتند و اینک خداوند آنان را به یزید فاسق و بدتر از معاویه گرفتار کرده است.

یا در جواب برادر خود که او را از سفر به کوفه باز می‌دارد می‌فرماید: **يَا أَخِي لَوْ أَنَّمْ يَكُنْ فِي الدُّنْيَا مَلْجَأٌ وَلَا مَأْوَىٰ لَمَا بَايَعْتُ يَزِيدَ بْنَ مَعَاوِيَةَ^{۳۲}؛** ای برادر! به خدا سوگند! اگر در هیچ نقطه‌ای از دنیا، هیچ پناهگاه و جای امنی نداشته باشم هرگز با یزید بن معاویه بیعت نخواهم کرد).

۳۲ - مقتل الحسين (ع)، انوار الهدی، ج ۱، ص ۲۷۲.

فصل دوم: منشور اخلاقی عزاداری سید و سالار شهیدان

یا هنگام حرکت به سوی کوفه می فرماید: **حُطَّ الْمَوْتُ عَلَى وُلْدِ آدَمَ مَحَطَّ الْفَلَادَةِ عَلَى جِيدِ الْفِتَاةِ وَمَا أَوْلَهَنِي إِلَى اسْلَافِي اِسْتِثْيَاقِ يَعْقُوبَ إِلَى يَوْسُفَ ۳۳**؛ مرگ برای آدمیزاد همانند گردنبنندی است بر گردن دختران جوان و من به دیدار نیاکانم، مانند اشتیاق یعقوب به دیدار یوسف؛ اشتیاق دارم... **مَنْ كَانَ فِينَا بِإِذْلًا مُهْجَتَهُ مُوْطِنًا عَلَى لِقَاءِ اللَّهِ نَفْسُهُ فَلْيَرْحَلْ مَعَنَا فَإِنِّي رَاحِلٌ مُصْبِحًا إِنْ شَاءَ اللَّهُ ۳۴**؛ هر یک از شما حاضر است در راه ما از خون خویش بگذرد و جانش را در راه شهادت و لقای پروردگار نثار کند آماده حرکت با ما باشد که من فردا صبح حرکت خواهم کرد ان شاءالله تعالی.

شعارهای سید و سالار شهیدان حضرت آبا عبدالله الحسین علیه السلام چه حماسی و غرور آفرین است آن جایی که می فرماید: **لَا وَاللَّهِ أُعْطِيهِمْ بِيَدِي إِعْطَاءَ الدَّلِيلِ وَلَا أَفْرُ مِنْهُمْ فِرَارَ الْعَبِيدِ ۳۵**؛ نه! به خدای هستی سوگند که، نه ذلیلانه دست بیعت بر دست تجاوزکاران خواهم نهاد و نه همانند بردگان از میدان جهاد، خواهم گریخت. **الْقَتْلُ أَوْلَى مِنْ رُكُوبِ الْعَارِ ۳۶**؛ مرگ باعزت، بهتر از زندگی ذلت بار است.

همه و همه حکایت از بُعد حماسی نهضت سید و سالار شهیدان حضرت آبا عبدالله الحسین علیه السلام دارد. بر این اساس در تمام مراسم عزاداری و مجالس سوگواری در تمام سخنرانی‌ها، در تمام عزاداری‌ها، در تمام مرثیه‌خوانی‌ها، در تمام نوحه‌خوانی‌ها، در تمام سینه‌زنی‌ها، در تمام زنجیرزنی‌ها؛ باید بُعد حماسی نهضت سید

۳۳ - الملهوف، دارالاسوه، ج ۱، ص ۱۲۶.

۳۴ - همان

۳۵ - مقتل الحسين (ع)، انوار الهدی، ج ۱، ص ۳۵۸.

۳۶ - الملهوف، دارالاسوه، ج ۱، ص ۱۷۰.

و سالار شهیدان پررنگ‌تر و نمایان‌تر از بعد مظلومیت باشد، تا شرکت کنندگان با روحیه‌ی دفاع از حق و حقیقت، جانفشانی در راه اهل بیت عصمت و مبارزه با ظالمان و فاسدان آشنا شوند و این همان توصیه‌ی حضرت امام به آقای آهنگران است که فرمود "مردم ما حماسه آفرینند، پس حماسی بخوان"^{۳۷}.

چهار: مراسم و مجالس عزتمند

همه‌ی حرکات و سکنات، همه‌ی گفتارها و شعارها و همه‌ی جواب‌ها و برخوردهای سید و سالار شهیدان حضرت ابا عبدالله الحسین علیه السلام از هنگام شروع قیام تا حرکت به سمت مکه و از مکه تا کربلا حکایت از عزتمندی و سازش ناپذیری رهبری نهضت دارد.

سید و سالار شهیدان حضرت ابا عبدالله الحسین علیه السلام در برخورد با والی مدینه یا هنگام خروج از مدینه یا در جواب ابن زبیر، یا در برخورد عبیدالله بن حُرّ جُعی یا برخورد با حر و لشکر یا در شب عاشورا و یا در گودی قتلگاه؛ همه و همه عزتمند و سازش ناپذیر بوده است.

عزتمندی و سازش ناپذیری سید و سالار شهیدان حضرت ابا عبدالله الحسین علیه السلام در گفتار و رفتار آن بزرگوار به روشنی نمایان است.

هنگام حرکت به سمت مکه از آن بزرگوار خواسته شد تا از پیراهه برود و سید و سالار شهیدان حضرت ابا عبدالله الحسین علیه السلام در جواب فرمود: لا وَاللّٰهِ لَا أَفَارِقُهُ حَتَّىٰ يَقْضِيَ اللَّهُ مَا هُوَ

فصل دوم: منشور اخلاقی عزاداری سید و سالار شهیدان

قاضی^{۳۸}؛ نه به خدا سوگند! هرگز از مسیر اصلی و معمولی جدا نمی‌شوم تا خداوند آن چه حکم کرده است محقق شود.

یا در برخورد با عبیدالله جعفری سید و سالار شهیدان حضرت ابا عبدالله الحسین علیه السلام فرمود: **وَمَا كُنْتُ مُتَّخِذَ الْمُضِلِّينَ عَضُدًا^{۳۹}**؛ و من هیچ گاه گمراه کنندگان را یار و مددکار خود قرار نمی‌دهم!

شعارهای سید و سالار شهیدان حضرت ابا عبدالله الحسین علیه السلام چه عزتمند و سازش ناپذیر است آن جایی که می‌فرماید: **لَا وَاللَّهِ، لَا أُعْطِي بِيَدِي إِعْطَاءَ الدَّلِيلِ، وَلَا أَفِرُّ فِرَارَ الْعَبِيدِ^{۴۰}**؛ به خدا سوگند، نه دست ذلت و خواری می‌دهم و نه چون فرومایگان می‌گریزم. **وَهَيَّاتَ مِنَّا الذَّلَّةُ^{۴۱}**؛ محال است تن به ذلت دهیم، ذلت و خواری به مراتب از ما دور است.

یا در گودی قتلگاه: **يَا شَيْعَةَ آلِ أَبِي سُفْيَانَ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَكُمْ دِينَ وَكُنْتُمْ لَا تَخَافُونَ الْمَعَادَ فَكُونُوا أحراراً فِي دُنْيَاكُمْ^{۴۲}**. ای پیروان آل ابی سفیان اگر دین ندارید و از روز قیامت نمی‌ترسید لا اقل در دنیای خود آزاده باشید.

بر این اساس متولیان و کارگزاران مراسم عزاداری و مجالس سوگواری امام حسین باید به تمام معنا انسان‌های عزتمند باشند و

۳۸ - نهضه الحسين (ع)، (بی‌جا)، ج ۱، ص ۷۹.

۳۹ - فرسان الهیجاء، الحیدریه، ج ۱، ص ۱۴۲.

۴۰ - بحار الانوار، ط الوفاء، ج ۴۴، ص ۱۹۱.

۴۱ - همان/ ج ۴۵، ص ۸۳.

۴۲ - مقتل الحسين (ع)، انوار الهدی، ج ۲، ص ۳۸.

مراسم را به گونه‌ای برنامه ریزی کنند که حکایت از عزتمندی قیام عاشورا داشته باشد.

بزرگ فلسفه قتل شاه دین این است
که مرگ سرخ به از زندگی ننگین است
نه ظلم کن به کسی نه زیر بار ظلم رو
که این مرام حسین است و منطق دین است^{۴۳}

فصل سوم

آسیب شناسی عزاداری

سید و سالار شهیدان

فصل سوّم

آسیب شناسی عزاداری سید و سالار شهیدان

برای صیانت بهتر مراسم عزاداری و اثر گذاری بیشتر مراسم سوگواری، باید مراسم و برنامه‌های عزاداری آسیب شناسی شود و پر واضح است که هر آسیبی به ترک یکی از آداب عزاداری برمی‌گردد و به عزاداری آسیب می‌رساند.

بخش اوّل: مقدمه

اگر چه سنگ بر سندان کوفتن است

اما وظیفه‌ی من فاش گفتن است

حضرت امام علی علیه السّلام می‌فرماید: **لِكُلِّ شَيْءٍ آفَةٌ**؛^{۴۴} برای هر چیزی آفتی است. حرکتهای عظیم و اثر گذار مانند هر پدیده دیگری آفت دارد و به تدریج دست خوش انحراف و تحریف می‌شود، گر چه آن حرکت عظیم و اثر گذار یک دین و یک آئین باشد، تاریخ پر است از انحراف ادیان، مانند آیین موسی و عیسی و مانند تورات و انجیل، هیچ یک از این ادیان و هیچ یک از این کتب آسمانی از انحراف مصون نمانده‌اند.

^{۴۴} - غررالحکم، دارالکتاب الاسلامی، ج ۱، ص ۵۴۲.

فصل سوّم: آسیب شناسی عزاداری سید و سالار شهیدان

گر چه خداوند تبارک و تعالی، حفظ اصل دین مبین اسلام و قرآن کریم را، خود به عهده گرفته و زمینه تحریف آن را از بین برد و از آفت و آسیب، آن را حفظ کرده است؛ اما حفظ پیروان در مسیر حق و حقیقت را تضمین نکرده است و پیروان هر لحظه با افراط و تفرط یا کوتاهی و تندروی، می‌توانند در پرتگاه انحراف قرار گیرند و شعائر دین را به انحراف بکشند.

سعدی این حقیقت را در یکی از غزلیات خود آورده و اشاره دارد که چه بسا پیروان مدعی دین داری در واقع منحرف باشند، آن جایی که می‌فرماید:

برخیز تا یک سو نهیم این دلق ازرق فام را
بر باد قلاشی دهیم این شرک تقوا نام را
هر ساعت از نو قبله‌ای با بت پرستی می‌رود
توحید بر ما عرضه کن تا بشکنیم اصنام را

یکی از حرکات عظیم و اثرگذار که سبب حفظ کیان اسلام شده است؛ عزاداری سید و سالار شهیدان حضرت ابا عبدالله الحسین علیه السلام است. جایگاه رفیع عزاداری و تأثیر بی‌بدیل آن در حفظ اسلام و مسلمین؛ دشمنان قسم خورده اسلام را برآن داشت تا با تلاش گسترده، عزاداری را به انحراف بکشاند و آن را بی‌اثر کنند و متأسفانه بعضی دانسته یا ندانسته به این تلاش مذبحخانه دامن می‌زنند.

بعضی با کوتاهی و بعضی با تندروی در شعائر دین مانند واقعه غدیر، واقعه مباحله، مراسم با شکوه حج، عزاداری سید و سالار شهیدان، نهضت و قیام عاشورا، حماسه بی‌نظیر اربعین حسینی و...؛ بالاترین ضربه را به شعائر دین زده و آسیب‌های فراوانی بر دین وارد کرده‌اند و این یکی از نگرانی‌های رهبران دینی است و اگر پیامبر گرامی

اسلام صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ می‌فرماید: **شَيَّبْتَنِي سُورَةُ هُودٍ، لِمَكَانٍ هَذِهِ الْآيَةِ فَاسْتَقِمَّ كَمَا أُمِرْتُ وَ مَنْ تَابَ مَعَكَ^{٤٥}**؛ بخاطر همین نگرانی‌ها است.

آن چه بر شیعه تحمیل شد

عزاداری، با کوتاهی و بی‌توجهی نسبت شعائر دین، بر شیعه تحمیل شد و ما عزادار شدیم. عزاداری، با افراط و تفریط نسبت شعائر دین و دخالت‌های بی‌جا در امور دینی بر شیعه تحمیل شد و ما عزادار شدیم.

اگر در خانه آتش گرفت و اگر پهلو شکست، و اگر فرزند سقط شد و اگر خلافت غصب گردید و اگر قطب دایره‌ی امکان خانه نشین شد و اگر جنگ جمل، صفین و نهروان براه افتاد و اگر **مُوَلَّى الْمُؤَحِّدِينَ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيَّ عَلَيْهِ السَّلَام** به شهادت رسید و شیعه عزادار شد؛ همه به خاطر همین کوتاهی‌ها و بی‌توجهی‌ها بوده است.

اگر صلح دلخراش بر خورشید درخشان امامت و ولایت تحمیل شد و اگر سبط اکبر و پاره‌ی تن پیامبر با زهر کین به شهادت رسید و اگر صحنه‌ی دلخراش کربلا به وجود آمد و اگر عاشورا قلب بشریت را جریحه‌دار کرد و اگر امام و یارانش چاک چاک شدند و بر پیکر آنان سم ستوران راندند و سرهای قدسیان همه بر نیزه‌ها برفت و اگر خاندان عصمت و طهارت چون اجانب، در کوچه و بازار کوفه و شام به اسارت رفتند و شیعه عزادار شد؛ همه به خاطر همین کوتاهی‌ها و بی‌توجهی‌ها بوده است.

^{٤٥} - علم الیقین، بیدار، ج ۲، ص ۱۴۲۷.

فصل سوّم: آسیب شناسی عزاداری سید و سالار شهیدان

آیا غیر از این است که کوتاهی و بی‌توجهی نسبت به رویداد مقدس غدیر، عاشورا به وجود آورد و آن مشعل هدایت را به مسلخ برد و فاجعه‌ی کربلا را رقم زد و ما عزادار شدیم؟ و ما امروز عزاداری می‌کنیم و کاری با غدیر نداریم؟

آیا غیر از این است که امروز، همان کوتاهی و انحراف گریبان‌گیر ما شده است؛ به شکلی که ما برای فاجعه‌ی دل‌خراش کربلا و شهادت جان‌گداز سید و سالار شهیدان عزاداری می‌کنیم (که به حق باید عزادار باشیم) اما نسبت به غدیر بی‌توجهیم و از علت عزادار شدن و مصیبت دیدن غافل شدیم.

ما غدیر را رها کردیم عزادار شدیم و امروز فقط عزاداری می‌کنیم و کاری با غدیر نداریم. در حالی که ضمن عزاداری باید با عواملی که ما را عزادار کرد، مبارزه کنیم و کوتاهی و بی‌توجهی خود نسبت به غدیر را جبران نماییم.

آیا غیر از این است که غیبت ولی الله الاعظم امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف با کوتاهی و بی‌توجهی نسبت شعائر دین، پیش آمد و ما از وجود نازنین آن بزرگوار محروم گشتیم؟ و امروز بی‌توجه به عواملی که سبب غیبت شده است، در انتظار نشستیم.

آیا غیر از این است که بعضی از مجالس عزاداری ما، تفریحی و تفننی و دل‌بخواهی است؟ آیا غیر از این است که بعضی از حرکات ما، احمق‌نشان دادن شیعه و ذلیل‌نشان دادن شیعه است؟

آیا غیر از این است که حضرت ابا عبد الله الحسین علیه السلام مانند حضرت عیسی تحریف شده است؟ آیا غیر از این است که بعضی حضرت ابا عبد الله الحسین علیه السلام را گرفتند و خدای آن بزرگوار را رها کرده‌اند؟ غیر از این است که بعضی عزاداری را گرفتند

و قرآن کریمی که پیامبر گرامی اسلام فرمود از اهل بیت عصمت و طهارت جدا نمی‌شود؛ را رها کرده‌اند؟

اگر مراسم مذهبی و تعظیم شعائر دینی، شایسته برگزار می‌شد و اگر ما در عید مبعث، عید غدیر، عید فطر، عید قربان و جمعه و ایام موالید اهل بیت عصمت و طهارت درست عمل می‌کردیم؛ کار به خانه نشینی، آتش زدن در خانه، مصیبت بعد از مصیبت و شهادت بعد از شهادت نمی‌کشید و ما عزادار نمی‌شدیم.

متأسفانه ما در برگزاری مراسم مذهبی، کاری به حرف و منطق ائمه اطهار نداریم، کاری به اسلام و آموزه‌های دین نداریم، کاری به خدا و ارتباط با خدا و راز و نیاز، مناجات، شب زنده داری و نماز شب نداریم، یک تشیع قلابی درست کردیم، یک اهل بیت قلابی درست کردیم، یک اسلام بی‌روح و بی‌محتوا درست کردیم، اسلام و تشیع را به بعضی از حرکات نسنجیده و بی‌اساس خلاصه کردیم.

متأسفانه عزاداری که هدفش ترویج دین و حفظ کیان اسلام است؛ امروز با رفتارهای بی‌اساس و بی‌سند، از اهداف خود دور افتاده و جای هدف را گرفته است. متأسفانه مراسم مذهبی و تعظیم شعائر دینی، در بعضی از موارد، نه تنها به صورت شایسته برگزار نمی‌شود بلکه تندروی‌ها از یک سو و کوتاهی‌ها از سوی دیگر، مصائب بسیاری را بر دین وارد کرده و همان انحرافی که امام را به مسلخ برد و ما را عزادار کرد، امروز همان انحراف گریبان اکثر مراسم مذهبی ما را گرفته است و این بزرگترین مظلومیت و بزرگترین ظلم به آن بزرگوار است.

چند سؤال

آیا عملی که از ناحیه دین وارد نشده و مأثور نیست را می‌شود به اسم دین انجام داد؟ آیا در انجام عمل مستحبی، می‌توان عمل واجب را نادیده گرفت؟ آیا در انجام عمل واجب یا مستحب می‌شود مرتکب حرام شد؟ آیا به بهانه این که به دستگاه امام حسین نمی‌شود ایراد گرفت؛ دست به هر عملی می‌شود زد و لو این که آن عمل بدعت و خرافه باشد؟

آیا بهانه عزاداری سید و سالار شهیدان می‌شود به مردم آزار و اذیت رساند؟ یا بدن را خون انداخت؟ یا پای برهنه در زمستان در برف و باران رفت؟ یا در میان آتش قدم زد؟ یا زنجیر به گردن انداخت؟ یا قمه زد؟ یا روی زمین خزید و وعو کرد؟ یا خود را رقاصه عباس خواند.

آیا به بهانه عزاداری سید و سالار شهیدان حضرت ابا عبد الله الحسین علیه السلام، می‌شود حرکات خلاف عرفی که از مظاهر حزن و اندوه نسیت و سابقه‌ای در عصر ائمه علیهم السلام و زمان‌های بعد از آن نداشته و تأییدی هم به شکل خاص یا عام از معصوم علیه السلام در مورد آن نرسیده و در زمان حاضر موجب وهن و بدنام شدن مذهب شعیه است را انجام داد؟

بهانه محبت به اهل بیت عصمت و طهارت

آیا آن کسی که به بهانه محبت به اهل بیت عصمت و طهارت، با سخنان بی اساس و حرکت‌های نسنجیده، احساسات دیگر مذاهب را تحریک می‌کند و به اختلافات دامن می‌زند! عزادار است؟ آیا آن کسی که سر در آخر کج فهمی خویش کرده و متحجرانه لعن

می‌فرستد! و دشمن را در ایجاد فرق تکفیری و داعش کمک می‌کند!
عزادار است؟

آیا آن کسی که به دفاع از سید و سالار شهیدان حضرت آبا
عَبْدَاللَّهِ الْحُسَيْنِ علیه السلام، خود را چاک چاک می‌کند اما از
دشمنان واقعی دین مانند اسرائیل انزجار و تنفر ندارد! عزادار است؟

آیا آن کسی که با سر کردن در آخور کج فهمی خویش، بی‌خیال
سیلی زهرا نمی‌شود! یا با سنی برادر نمی‌شود! عزادار است؟ در حالی
که خود حضرت امیر علیه السلام با آنان حتی آن موقعی که زمام
امور را در دست داشت؛ این گونه که بعضی از ماها برخورد می‌کنند؛
برخورد نکرد و وظیفه همه پیروان را در برابر دیگر مسلمانان، روشن
کرد که چگونه برای حفظ کیان اسلام باید برخورد نمایند.

زنده نگهداشتن حماسه و نهضت حسینی

زنده نگهداشتن حماسه و نهضت حسینی به راه اندازی هیئت
و دسته جات عزاداری تنها نیست! به درست کردن تکایای تنها
نیست! به خرج دادن و نذری دادن تنها نیست! به عَلم و کتل و بیرق
آن چنانی نیست! به قمه زدن و زنجیر به گردن انداختن و پای برهنه
در برف و باران راه رفتن و یا در میان آتش قدم زدن یا روی زمین
خزیدن و عوعو کردن نیست؟ اینها مخالف راه و روش حضرت آبا
عَبْدَاللَّهِ الْحُسَيْنِ علیه السلام است.

تعظیم و بزرگداشت قیام عاشورا و زنده نگهداشتن نهضت
حسینی به زیر بار ظلم نرفتن است، با ظالمان همراه نشدن است، با
آنان سازش نکردن است، با ظلم و فساد، مبارزه چشم گیر داشتن
است، ولو بلغ ما بلغ.

فصل سوّم: آسیب شناسی عزاداری سید و سالار شهیدان

تعظیم و بزرگداشت قیام عاشورا و زنده نگهداشتن حماسه حسینی به فهم صحیح از شرائط زمان و مکان است، توجه به مصالح عمومی جهان اسلام است، به دفاع از حق و حقیقت و حفظ کیان اسلام است، به عمل واقعی به دین و به دوری از وهن اسلام و مسلمین است.

زنده نگه داشتن یاد و خاطره‌ی سید و سالار شهیدان حضرت **آبا عَبْدِاللهِ الْحُسَيْنِ** علیه السلام و برگزاری مراسم عزاداری و مجالس سوگواری، یک عمل عبادی توقیفی است، بدین معنا که اصل عبادت و چگونگی انجام آن، باید توسط ادله شرعی اثبات شود و طبق دستور رسیده از رهبران دینی صورت گیرد تا سبب تقویت دین و امامت شده و از آن چه وهن شیعه و اسلام است، حفظ گردد. در غیر این صورت، عملی که به عنوان عبادت انجام می‌شود، نه تنها مطلوب نیست، بلکه بدعت محسوب می‌شود و انجام آن ممنوع و حرام است و برای اصل کیان اسلام و تشیع خطر آفرین است.

مدافع واقعی اهل بیت عصمت و طهارت

مدافع واقعی اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام کسی است که مقتدرانه در مرز اسرائیل ایستاده و فریاد مرگ بر کفر و نفاق را در عمل ثابت کرده است؛ نه آن کسی که در عزاداری خود را چاک چاک می‌کند اما از دشمنان واقعی دین منزجر نمی‌شود!

کسی که بین قرآن و اهل بیت عصمت و طهارت فاصله می‌اندازد و برای عزاداری سید و سالار شهیدان، خود را چاک چاک می‌کند اما با قرآن کریم بیگانه است؛ مدافع واقعی اهل بیت عصمت و طهارت نیست!

کسی که در ارتباط با خالق هستی کوتاهی می‌کند و برای عزاداری سید و سالار شهیدان، خود را چاک چاک کرده اما با راز و نیاز در دل شب و شب زنده داری و نماز شب بیگانه است؛ مدافع واقعی اهل بیت عصمت و طهارت نیست!

کسی که برای عزاداری سید و سالار شهیدان تا نیمه شب عزاداری می‌کند اما نماز صبح او قضا می‌شود؛ مدافع واقعی اهل بیت عصمت و طهارت نیست!

بخش دوّم: آسیب‌ها و آفت‌های عزاداری

آسیب‌ها و آفت‌های عزاداری در یک نگاه به دو دسته آسیب‌های محتوایی و آسیب‌های شکلی تقسیم می‌شود و در یک نگاه دیگر به سه دسته آسیب‌های اغراضی، آسیب‌های گفتاری و آسیب‌های کرداری تقسیم می‌شود و در این مقاله به بخشی از آسیب‌های محتوایی و آسیب‌های شکلی اشاره می‌شود.

آسیب‌ها و آفت‌های محتوایی

یک: بی‌توجهی به اقامه نماز

یکی از آفت‌ها و آسیب‌های عزاداری سید و سالار شهیدان حضرت آبا عبد الله الحسین علیه السلام، بی‌توجهی به اقامه نماز و تقابل برنامه‌های مراسم عزاداری و مجالس سوگواری با اقامه نماز است. آیا سزاوار است در عزاداری شخصیتی که در میان معرکه نماز را اقامه کرد و چند تن از یارانش زخمی و شهید شدند؛ به نماز بی‌توجهی شود یا ترک گردد؟ آیا سزاوار است که در بهترین زمان ارتباط با خالق هستی برای امام حسین علیه السلام که همه هستی خود را برای نماز و ارتباط با خالق هستی داده است؛ عزاداری کنیم اما نماز صبح مان قضا شود؟

دو: بی‌توجهی به امر به معروف و نهی از منکر

یکی از آفت‌ها و آسیب‌های عزاداری سید و سالار شهیدان حضرت آبا عَبْدِاللهِ الْحُسَيْنِ علیه السلام، بی‌توجهی به امر به معروف و نهی از منکر است در حالی که امر به معروف و نهی از منکر یکی از اهداف قیام سید و سالار شهیدان حضرت آبا عَبْدِاللهِ الْحُسَيْنِ علیه السلام است. آن بزرگوار در وصیت نامه تاریخی خود یکی از اهداف قیام را امر به معروف و نهی از منکر معرفی می‌کند: **أُرِيدُ أَنْ أَمُرَ بِالْمَعْرُوفِ، وَأَنْهِيَ عَنِ الْمُنْكَرِ**^{۴۶} و ما در زیارت نامه آن بزرگوار به این حقیقت شهادت می‌دهیم: **أَشْهَدُ أَنَّكَ قَدْ أَقَمْتَ الصَّلَاةَ وَ آتَيْتَ الزَّكَاةَ وَ أَمَرْتَ بِالْمَعْرُوفِ وَ نَهَيْتَ عَنِ الْمُنْكَرِ**^{۴۷}. بی‌توجهی به امر به معروف و نهی از منکر و بی‌تفاوتی در برابر ترک معروف و ارتکاب منکر یکی از آفت‌ها و آسیب‌های عزاداری سید و سالار شهیدان حضرت آبا عَبْدِاللهِ الْحُسَيْنِ علیه السلام است که باید به شدت از آن پرهیز کرد.

سه: جدا کردن عزاداری از سیاست

یکی از آفت‌ها و آسیب‌های عزاداری سید و سالار شهیدان حضرت آبا عَبْدِاللهِ الْحُسَيْنِ علیه السلام، جدا کردن عزاداری از سیاست است در حالی که قیام و نهضت سید و سالار شهیدان یک قیام و نهضت تمام عیار سیاسی است و مراسم عزاداری و مجالس سوگواری که بزرگداشت همان قیام و نهضت است، از سیاست تفکیک پذیر نیست و باید یک حرکت کاملاً سیاسی بر گرفته از آموزه‌ها و آرمان‌های دینی باشد و جدا کردن عنصر سیاست از مجالس سوگواری، جدائی قیام حضرت از اهداف و روح قیام است.

۴۶ - مقتل الحسين (ع)، انوار الهدی، ج ۱، ص ۲۷۳.

۴۷ - زیارت نامه چهارم امام حسین (ع) مفاتیح الجنان .

فصل سوّم: آسیب شناسی عزاداری سید و سالار شهیدان

مگر مبارزه‌ی سید و سالار شهیدان حضرت ابا عَبْدِاللهِ الْحُسَيْنِ عليه السلام با ظلم و فساد در برابر حاکم وقت، قیام سیاسی نبود؟ اگر عاشورا کاری به سیاست ندارد پس شعارهای سیاسی و حماسی عاشورا را چه کسی بیان کرده است و در کجا باید تجلی پیدا کند؟

چهار: بی توجهی به بُعد حماسی قیام عاشورا

یکی از آفت‌ها و آسیب‌های عزاداری سید و سالار شهیدان حضرت ابا عَبْدِاللهِ الْحُسَيْنِ عليه السلام، نگاه تک بعدی به نهضت و قیام عاشورا است و بی توجهی به بُعد حماسی قیام عاشورا است. قیام عاشورا دارای دو بُعد است: بُعد اول: جنایت و شقاوت است و بُعد دوم: حماسه امام و یاران است. بی توجهی به بُعد حماسی این واقعه‌ی عظیم و پرداختن به بُعد جنایت و مظلومیت؛ یکی از آفت‌ها و آسیب‌های عزاداری و خیانت به حرکت ارزشمند و هدف سید و سالار شهیدان حضرت ابا عَبْدِاللهِ الْحُسَيْنِ عليه السلام است.

پنج: بی توجهی به روحیه جهاد و مبارزه

یکی از آفت‌ها و آسیب‌های عزاداری سید و سالار شهیدان حضرت ابا عَبْدِاللهِ الْحُسَيْنِ عليه السلام، دور نگه داشتن مراسم عزاداری و عزاداران از روحیه جهاد و مبارزه است. در حالی که روح حرکت سید و سالار شهیدان حضرت ابا عَبْدِاللهِ الْحُسَيْنِ عليه السلام، قیام و مبارزه تمام عیار با طاغوت زمان و ظلم و فساد بوده و الهام بخش تمام مبارزات حق طلبانه در طول تاریخ اسلام شده است.

عزاداری که در برابر فساد بی تفاوت باشد و تنفرش را از فساد نشان ندهد یا در برابر مظلوم بی تفاوت باشد و تنفرش را از ظالم

نشان نهد و خود را برای مبارزه با ظلم و فساد آماده نکند؛ عزاداری نیست.

شش: برگزاری مراسم و مجالس سوگواری بدون محتوا

یکی از آفت‌ها و آسیب‌های عزاداری سید و سالار شهیدان حضرت آبا عبدالله الحُسَین علیه السلام، برگزاری مراسم عزاداری و مجالس سوگواری بدون محتوا است. برگزاری مراسم و مجالس، بدون عمق بخشی و بدون معرفت افزایی و بدون بیان ضروری‌ترین احکام دین و بدون بیان فلسفه قیام حماسی عاشورا و بدون تبیین وظیفه‌ی شیعه نسبت به قیام و بدون پاسخ به شبهات اعتقادی در قالب سخنرانی و اشعار محتوایی و مرثیه‌های منطقی که یکی از نیازهای اساسی و ضروری مراسم عزاداری است؛ و برگزاری آن، فقط با مداحی و شعرهای بی‌محتوا خیانت به هدف ارشمند قیام سید و سالار شهیدان حضرت آبا عبدالله الحُسَین علیه السلام است.

هفت: استفاده از منابع بی‌سند و نامعتبر

یکی از آفت‌ها و آسیب‌های عزاداری سید و سالار شهیدان حضرت آبا عبدالله الحُسَین علیه السلام، استفاده از منابع بی‌سند و نامعتبر است. استفاده از منابع بی‌سند و نامعتبر، انحرافات بسیاری را در شعائر دین ایجاد کرده است در حالی که زنده نگه داشتن یاد و خاطره‌ی سید و سالار شهیدان حضرت آبا عبدالله الحُسَین علیه السلام، به عزاداری مستند است، محتوای مراسم عزاداری و مجالس سوگواری باید مستند و برگرفته از منابع معتبر باشد. بیان وقایع و حوادث عاشورا باید با دلیل و با حجت شرعی ارائه گردد تا تعبد شرکت‌کنندگان نسبت به دین و التزام آنان نسبت به وظائف دینی و

فصل سوم: آسیب شناسی عزاداری سید و سالار شهیدان

تبعیت پذیری آنان نسبت به رهبران دینی بیشتر شود و مراسم از خرافه و بدعت و از آفت و آسیب حفظ شود.

شخصی خدمت صاحب کتاب ارزشمند مقام رسید و عرضه داشت: در خواب می بینم با دندان خود، گوشت بدن مبارک سید و سالار شهیدان را می گنم! آن بزرگوار به او فرمود: روضه خوانی؟! گفت آری، فرمود: ترک کن، یا از کتب معتبره نقل کن^{۴۸}.

هشت: برنامه های خلاف دستور

یکی از آفت ها و آسیب های عزاداری سید و سالار شهیدان حضرت ابا عبد الله الحسین علیه السلام، بی توجهی به دستورات دین در برگزاری مراسم عزاداری و مجالس سوگواری است. در حالی که زنده نگه داشتن یاد و خاطره ی سید و سالار شهیدان حضرت ابا عبد الله الحسین علیه السلام و برگزاری مراسم عزاداری و مجالس سوگواری یک عمل عبادی و توقیفی است و باید طبق دستور رسیده از رهبران دینی صورت گیرد تا سبب تقویت دین و امامت گردد و از آنچه وهن شیعه و اسلام است، حفظ شود.

برگزاری مراسم و مجالس عزاداری برخلاف دستورات دین با برنامه ها و حرکات سر از خود و بدون دستور مانند برگزاری جلسات لطمه زنی، خشت زنی، تازیانه زنی و... از آفت ها و آسیب های مراسم عزاداری و مجالس سوگواری سید و سالار شهیدان حضرت ابا عبد الله الحسین علیه السلام است.

۴۸ - لؤلؤ و مرجان، امیر کبیر، ج ۱، ص ۱۶۵.

نُه: گفتارها و رفتارهای دون شأن

یکی از آفت‌ها و آسیب‌های عزاداری سید و سالار شهیدان حضرت اَبَا عَبْدِاللهِ الْحُسَيْنِ علیه السلام، حرکات سَبْک و دون شأن است در حالی که زنده نگه داشتن یاد و خاطره‌ی سید و سالار شهیدان حضرت اَبَا عَبْدِاللهِ الْحُسَيْنِ علیه السلام در گرو حفظ شأن و منزلت عزادار و مراسم عزاداری و مجالس سوگواری حضرت اَبَا عَبْدِاللهِ الْحُسَيْنِ علیه السلام است. مگر ممکن است برای بزرگداشت رهبری که برای اصلاح جامعه اسلامی را قیام کرده است؛ دست به هر کاری زد؟! یا هر سخنی بر زبان راند؟! مگر ممکن است برای بزرگداشت رهبری که از پیام رسان نهضتش می‌خواهد کاری نکند که قدر و منزلتش کاسته شود؛ دست به هر کاری زد؟! یا هر سخنی بر زبان راند؟!

برنامه‌ها، رفتارها و حرکات‌های سَبْک و دون شأن که شیعه را نادان و سبک مغز معرفی کند؛ یکی از آفت‌ها و آسیب‌های عزاداری سید و سالار شهیدان حضرت اَبَا عَبْدِاللهِ الْحُسَيْنِ علیه السلام است که باید به شدت از آن پرهیز نمود.

ده: تحریف اهداف عزاداری

یکی از آفت‌ها و آسیب‌های عزاداری سید و سالار شهیدان حضرت اَبَا عَبْدِاللهِ الْحُسَيْنِ علیه السلام، تحریف اهداف عزاداری است به این گونه که بخشش گناهان یا تسلی خاطر امام حسین، یا فاطمه زهرا به عنوان هدف اصلی عزاداری قرار گیرد و گفته شود: سید و سالار شهیدان حضرت اَبَا عَبْدِاللهِ الْحُسَيْنِ علیه السلام شهید شد تا به وسیله توسل به آن بزرگوار، گناهان ما آمرزیده شود، همان تحریفی که در مسیحیت به وجود آمد با این تفاوت که در روز

فصل سوّم: آسیب شناسی عزاداری سید و سالار شهیدان

شهادت به ظاهر حضرت مسیح علیه السلام، مسیحیان جشن می‌گیرند و ما عزاداری می‌کنیم. آیا این جنایت بیشتر از جنایت یزید نیست؟! بله پاک سازی از گناهان یکی از برکات عزاداری صحیح و شایسته است نه هدف آن.

یا گفته شود: عزاداری برای تسلی خاطر حضرت زهرا علیها السلام است، آن بزرگوار در بهشت، دائما پی‌تالی می‌کنند تا ما پیروان برای ایشان گریه کنیم و خاطر ایشان تسلی یابد. آیا توهینی بالاتر از این، برای حضرت زهرا علیها السلام وجود دارد؟! آیا سید و سالار شهیدان حضرت ابا عبدالله الحسین علیه السلام العیاذ بالله منتظر است که مردم برایش دلسوزی کنند؟! یا حضرت زهرا علیها السلام العیاذ بالله منتظر است که مردم برای تسلی خاطر آن بزرگوار، برای فرزندش عزاداری کنند؟ در حالی که هدف زنده نگه داشتن یاد و خاطره‌ی سید و سالار شهیدان حضرت ابا عبدالله الحسین علیه السلام، آشنائی با معارف و آموزه‌های دینی و تقویت باور دینی است.

شهید آیت الله مطهری در این زمینه می‌فرماید^{۴۹}: این که پیشوایان دین از زمان پیغمبر اکرم و زمان ائمه اطهار دستور اکید و بلیغ داده‌اند که باید نام حسین بن علی زنده بماند، باید مصیبت حسین بن علی هر سال تجدید بشود... چرا این همه ائمه دین به این موضوع اهتمام داشتند؟ ممکن است کسی بگوید: «این برای این است که تسلی خاطر برای حضرت زهرا باشد.» آیا این حرف مسخره نیست که بعد از هزار و چهار صد سال، هنوز حضرت زهرا احتیاج به تسلیت داشته باشد؟ در صورتی که به نصّ خود امام حسین و به حکم ضرورت دین، بعد از شهادت امام حسین دیگر امام

^{۴۹} - حماسه حسینی، صدرای، ج ۱، ص ۸۲.

حسین و حضرت زهرا نزد یکدیگر هستند. این چه حرفی است؟! مگر حضرت زهرا بچه است که بعد از هزار و چهار صد سال هنوز هم دائماً به سر خودش بزند، گریه کند، بعد ما برویم به ایشان سرسلامتی بدهیم! این حرفها دین را خراب می کند. حسین مکتب عملی در اسلام تأسیس کرد. حسین علیه السلام نمونه عملی قیامهای اصلاحی است. خواستند مکتب حسین زنده بماند، خواستند حسین سالی یک بار با آن ندهای شیرین و عالی و حماسه انگیزش ظهور پیدا کند...

یازده: طرح مطالب ذلت آمیز

یکی از آفتها و آسیبهای عزاداری سید و سالار شهیدان حضرت آبا عبدالله الحسین علیه السلام، طرح مطالب ذلت آمیز است مانند داستانهای ساختگی ذلت آمیز طلب آب یا اجازه برگشت یا زینب مضطر، یا زین العابدین بیمار؛ در حالی که بر اساس فرمایش قرآن کریم که می فرماید: **لِلَّهِ الْعِزَّةُ وَ لِرَسُولِهِ وَ لِلْمُؤْمِنِينَ**^{۵۰}؛ همه‌ی حرکات و سکنات، همه‌ی گفتارها و شعارها و همه‌ی جوابها و برخوردهای سید و سالار شهیدان حضرت آبا عبدالله الحسین علیه السلام از هنگام شروع قیام تا حرکت به سمت مکه و از مکه تا کربلا، حکایت از عزتمندی و سازش ناپذیری رهبری نهضت دارد.

سید و سالار شهیدان حضرت آبا عبدالله الحسین علیه السلام در برخورد با والی مدینه یا هنگام خروج از مدینه یا در جواب ابن زبیر، یا در برخورد عبیدالله بن حُرّ جُفَی یا برخورد با حر و لشکر یا در شب عاشورا و یا در گودی قتلگاه؛ همه و همه عزتمند و سازش ناپذیر بوده است. طرح مطالب ذلت آمیز یکی از آفتها و

۵۰ - منافقون / ۸

فصل سوّم: آسیب شناسی عزاداری سید و سالار شهیدان

آسیب‌های عزاداری است و سبب تخریب شخصیت عزتمند سید و سالار شهیدان حضرت ابا عبد الله الحسین علیه السلام است و باید به شدت از آن پرهیز نمود.

دوازده: طرح مسائل غلو آمیز

یکی از آفت‌ها و آسیب‌های عزاداری سید و سالار شهیدان حضرت ابا عبد الله الحسین علیه السلام، طرح مسائل غلو آمیز مانند: حسین الهی، زینب الهی و تخریب چهره منطقی امام حسین و اهل بیت عصمت و طهارت است. قرآن کریم در این زمینه می‌فرماید: **يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ وَلَا تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ**.^{۵۱} یا پیامبر گرامی اسلام صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ فرمود: **إِيَّاكُمْ وَالْغُلُوَّ فِي الدِّينِ فَإِنَّمَا أَهْلَكَ مَنْ كَانَ قَبْلَكُمْ الْغُلُوَّ فِي الدِّينِ**.^{۵۲} همواره ائمه اطهار علیهم السلام با غلات، شدیدترین برخوردها را داشته‌اند. طرح مسائل غلو آمیز در مراسم عزاداری و مجالس سوگواری، یکی از آفت‌ها و آسیب‌های عزاداری سید و سالار شهیدان حضرت ابا عبد الله الحسین علیه السلام است و باید به شدت از آن پرهیز نمود.

سیزده: تمجیدهای بی‌اساس

یکی از آفت‌ها و آسیب‌های عزاداری سید و سالار شهیدان حضرت ابا عبد الله الحسین علیه السلام، تمجیدهای بی‌اساس است. تمجیدهای بی‌اساس، ارزش قیام عاشورا و جهاد آن بزرگوار را از بین می‌برد و معارف دینی را بی‌ارزش می‌کند. ارزش حضرت ابا عبد الله الحسین علیه السلام و حضرت ابا الفضل و یاران با وفای آن بزرگوار به جهاد، به معرفت، به اخلاص، به صبر و عملکرد آن بزرگواران

^{۵۱} - نساء/ ۱۷۱.

^{۵۲} - الشرح الكبير، العربي، ج ۳، ص ۴۴۶.

است؛ نه به چشم و ابروی آن چنانی! که گفته شود: کار چشم‌اش دلبریه، قد و بالایش محشریه؟ آیا شاعرانی که ائمه اطهار از آنان تمجید می‌کردند مانند کمیت، حمیری، فرزدق و دعبل این نحوه شعر می‌خواند؟!

چهارده: متولیان و کارگزاران ناصالح و غیر موجه

یکی از آفت‌ها و آسیب‌های عزاداری سید و سالار شهیدان حضرت ابا عبدالله الحسین علیه السلام، استفاده از افراد ناصالح، ناآشنا و غیر موجه در برگزاری مراسم عزاداری و مجالس سوگواری است. استفاده از افراد ناصالح، ناآشنا و غیر موجه در برنامه‌ریزی، راه‌اندازی، هدایت و برگزاری مراسم؛ آسیب‌های بسیاری به عزاداری سید و سالار شهیدان زده است در حالی که زنده نگه داشتن یاد و خاطره‌ی سید و سالار شهیدان حضرت ابا عبدالله الحسین علیه السلام و برگزاری مراسم عزاداری و مجالس سوگواری برای گسترش اسلام و تقویت دین و ترویج آموزه‌های دینی است و این حقیقت به یقین توسط افراد ناصالح محقق نخواهد شد. همان گونه که حضرت ابا عبدالله الحسین علیه السلام در جواب عبیدالله بن حر جعفی فرمود: **وَمَا كُنْتُ مُتَّخِذَ الْمُضِلِّينَ عَضْدًا؛** و من هیچ‌گاه گمراه‌کنندگان را یار و مددکار خود قرار نمی‌دهم!

پانزده: افراط و زیاده روی در عزاداری

یکی از آفت‌ها و آسیب‌های عزاداری سید و سالار شهیدان حضرت ابا عبدالله الحسین علیه السلام، افراط و زیاده روی در عزاداری است. در حالی که افراط و زیاده روی در عزاداری ملال‌آور است و در دراز مدت دل زدگی می‌آورد و به ضد خود تبدیل می‌شود

فصل سوّم: آسیب شناسی عزاداری سید و سالار شهیدان

چرا که افراط و زیاده روی در برنامه‌های فرهنگی، ضد فرهنگ است و به تفریط و کوتاهی منجر می‌شود.

بی‌توجهی به ظرفیت حاضرین در همه برنامه‌های مراسم، از سخنرانی، روضه خوانی، سینه زنی، زنجیر زنی، تا پخش صدا، راه اندازی دسته‌جات، خرج دادن، نذر کردن، یکی از آفت‌ها و آسیب‌های عزاداری سید و سالار شهیدان حضرت آبا عبد الله الحسین علیه السلام است که باید از آن پرهیز نمود.

شانزده: گرم کردن مجلس به مطالبات بی‌اساس

یکی از آفت‌ها و آسیب‌های عزاداری سید و سالار شهیدان حضرت آبا عبد الله الحسین علیه السلام، گرم کردن مجلس به مطالبات بی‌اساس است. رهبر معظم انقلاب می‌فرماید^{۵۳}: این که آقایان مداح‌ها، و سابق روضه خوان‌ها اصرار می‌کنند که بلند گریه کنید، لزومی ندارد؛ خوب، آرام گریه کنند. وقتی می‌خواهند سینه بزنند، اصرار بر این دارند که صدا، صدای این جمعیت نیست؛ این لزومی ندارد. گرم شدن مجلس به این شیوه‌ها، اصل نیست؛ کاری کنید که دل‌های مستمع را در اختیار بگیرید. دل مستمع وقتی در اختیار شما آمد، مقصود حاصل است؛ اگر آهسته هم گریه کند، باز مقصود حاصل است.

گرم کردن مجلس به مطالبات بی‌اساس است یکی از آفت‌ها و آسیب‌های عزاداری سید و سالار شهیدان حضرت آبا عبد الله الحسین علیه السلام است که مراسم عزاداری و مجالس سوگواری را از هدف اصلی دور می‌کند و باید از آن پرهیز نمود.

^{۵۳} - دیدار با جمعی از مداحان در تاریخ ۱۳۸۹/۳/۱۳

هفده: سایه انداختن حاشیه‌ها بر محتوا

یکی از آفت‌ها و آسیب‌های عزاداری سید و سالار شهیدان حضرت آبا عبدالله الحُسَین علیه السلام، سایه انداختن حاشیه بر محتوا است مانند: مردم را در صف‌های طولانی نذری نگه داشتن و از نماز باز داشتن، عزاداری را دست خوش افراد قرار دادن، با رها کردن قواعد و محتوا، عزاداری را بر محور صدای یا وقت مداح برگزار کردن، مجلس عزاداری را به رقابت مراسم و رقابت‌های مرید و مرادی تبدیل کردن، بجای دعوت به عزاداری، به مداح یا نذری دعوت کردن. این گونه رفتارها خلاف اهداف عزاداری سید و سالار شهیدان است.

هجده: بی‌توجهی به مناسبت‌های قبل از محرم

یکی از آفت‌ها و آسیب‌های عزاداری سید و سالار شهیدان حضرت آبا عبدالله الحُسَین علیه السلام، بی‌توجهی به مناسبت‌های قبل از محرم است. بدون توجه به عید سعید قربان و عید سعید غدیر به پیشواز محرم رفتن و روز شمار محرم درست کردن؛ یکی از آفت‌ها و آسیب‌های عزاداری و شعائر اسلامی است.

نوزده: درست کردن دهه‌های پی‌درپی

یکی از آفت‌ها و آسیب‌های عزاداری سید و سالار شهیدان حضرت آبا عبدالله الحُسَین علیه السلام، درست کردن دهه‌های پی‌درپی است. درست کردن دهه‌های پی‌درپی عزاداری مانند مسلمیه، محسنیه و...؛ شعائر اصلی را کمرنگ می‌کند و زمینه روی گردانی

فصل سوّم: آسیب شناسی عزاداری سید و سالار شهیدان

جامعه را فراهم می‌کند و به مرور زمان انکار شعائر دین را به دنبال خواهد داشت، چرا که افراط و تندی در عزاداری به تفریط و کوتاهی در بزرگداشت یاد و خاطره سید و سالار شهیدان حضرت آبا عَبدِاللهِ الحُسَینِ علیه السلام می‌انجامد و باید از آن به شدت پرهیز کرد.

بیست: برگزاری مراسم عزاداری خارج مراکز مذهبی

یکی از آفت‌ها و آسیب‌های عزاداری سید و سالار شهیدان حضرت آبا عَبدِاللهِ الحُسَینِ علیه السلام، برگزاری مراسم عزاداری و مجالس سوگواری حضرت آبا عَبدِاللهِ الحُسَینِ علیه السلام در خارج مراکز مذهبی است. برگزاری مراسم عزاداری و مجالس سوگواری در بیرون از مراکز مذهبی، قداست و معنویتش را از دست می‌دهد و این خلاف عرفی است که به دلیل قابل کنترل نبودن حرکات و سکناات و التزام نداشتن متولیان آن در اکثر موارد؛ به خلاف شرع منجر می‌شود. برپایی خیمه برای عزاداری سید و سالار شهیدان حضرت آبا عَبدِاللهِ الحُسَینِ علیه السلام در شهری که به اندازه‌ی کافی حسینیه و مسجد دارد، جفا به مراکز دینی و مذهبی است.

آسیب‌ها و آفت‌های شکی

یک: گفتارهای دون شأن

یکی از آفت‌ها و آسیب‌های عزاداری سید و سالار شهیدان حضرت آبا عبد الله الحسین علیه السلام، گفتارهای دون شأن است مانند: مرثیه سرائی به سبک ترانه، شعر خوانی‌های مبتذل، تکرار کلمات بی‌معنا مانند: حوسین حوسین، عوعو کردن، عربده کشیدن، خود را سگ و رقاصه عباس خواندن. این گفتارها بالاترین ضربه را به عزاداری سید و سالار شهیدان زده و مراسم عزاداری را از اهداف مقدسش دور است.

دو: رفتارهای دون شأن

یکی از آفت‌ها و آسیب‌های عزاداری سید و سالار شهیدان حضرت آبا عبد الله الحسین علیه السلام، رفتارهای دون شأن است مانند: زنجیر در گردن انداختن، زنجیر به پا بستن، معرکه گرفتن، لخت شدن، سینه زنی همراه با پیکوبی و رقاصی. این رفتارها بالاترین ضربه را به عزاداری سید و سالار شهیدان زده و مراسم عزاداری را از اهداف مقدسش دور کرده و سبب تمسخر شیعه و وحشی نشان دادن شیعه شده است.

سه: رفتارهای موهوم و بی‌اساس

یکی از آفت‌ها و آسیب‌های عزاداری سید و سالار شهیدان حضرت ابا عَبْدِاللهِ الْحُسَيْنِ علیه السلام، رفتارهای موهوم و بی‌اساس بقصد تبرک است مانند: نخ یا پارچه سبز به انگشت یا دست یا گردن بستن، تسبیح گلی به گردن انداختن، تمام لباس را گل آلود کردن. این گونه رفتارها سبب تمسخر دین و ضعف اعتقادات می‌شود.

چهار: برنامه‌های خلاف آموزه‌های دینی

یکی از آفت‌ها و آسیب‌های عزاداری سید و سالار شهیدان حضرت ابا عَبْدِاللهِ الْحُسَيْنِ علیه السلام، برنامه‌ها و کارهای خلاف آموزه‌های دینی است مانند: به بهانه ایستگاه صلواتی مزاحمت عبور و مرو مردم شدن، ایستگاه صلواتی را پاتوق چشم چرانی کردن، نزدیک مساجد خیمه زدن و مساجد را خلوت کردن، نذری دادن‌های بی‌هدف و رقابتی، زیاده روی در عزاداری و قضا شدن نماز صبح، ذکر مصیبت‌های مکرر بین ادعیه و زیارت نامه‌ها از جمله بین ذکر مصیبت بین زیارت عاشورا و رها کردن صد لعن و صد سلام، در کوه و دشت و دمن زیارت عاشورا خواندن و در مسجد پایکوبی کردن، بیان خواب‌های بی‌اساس برای قداست بخشیدن، عروسی و سفره قاسم راه انداختن؛ همه این موارد، ارزش و قداست عزاداری را از بین می‌برد.

پنج: آسیب رساندن به بدن

یکی از آفت‌ها و آسیب‌های عزاداری سید و سالار شهیدان حضرت ابا عَبْدِاللهِ الْحُسَيْنِ علیه السلام، آسیب رساندن به بدن است مانند: سینه خیز رفتن، پا برهنه در سرما رفتن، قمه زدن،

استفاده از انگشترهای خاردار و زنجیرهای تیغ دار، راه رفتن روی آتش و خار و خاشاک و شیشه.

شش: اذیت و آزار مردم

یکی از آفت‌ها و آسیب‌های عزاداری سید و سالار شهیدان حضرت آبا عَبْدِاللهِ الْحُسَيْنِ علیه السلام، اذیت و آزار مردم است. اذیت و آزار مردم، سبب تنفر می‌شود و با اهداف عزاداری سید و سالار شهیدان به دور است. بلند کردن بیش از حد صدای بلندگو، کثیف کردن معابر در حال نذری دادن، سد کردن معابر در حال نذری دادن، بستن خیابان خاصه خیابان‌های منحصر برای عزاداری؛ از مصادیق اذیت و آزار مردم است.

هفت: استفاده از وسائل غیر مرسوم

یکی از آفت‌ها و آسیب‌های عزاداری سید و سالار شهیدان حضرت آبا عَبْدِاللهِ الْحُسَيْنِ علیه السلام، استفاده از وسائل و ابزار غیر مرسوم است. مانند: طبل‌های خاوری و غلم‌های آرم دار، پرچم با طرح‌های اجانب، استفاده از عکس‌های منصوب به ائمه. همه این موارد، ارزش و قداست عزاداری را از بین می‌برد و عزاداری را به انحراف می‌کشاند.

هشت: استفاده از غیر موجهین

یکی از آفت‌ها و آسیب‌های عزاداری سید و سالار شهیدان حضرت آبا عَبْدِاللهِ الْحُسَيْنِ علیه السلام، استفاده از غیر موجهین در برگزاری مراسم عزاداری است. استفاده از افراد به صرف صدای زیبا یا داشتن سرمایه، بدون توجه به وجهه اجتماعی آنان؛ از قداست عزاداری می‌کاهد و آن را از اهداف عالی عزاداری دور می‌کند.

نه: تناقض‌های رفتاری

یکی از آفت‌ها و آسیب‌های عزاداری سید و سالار شهیدان حضرت آبا عَبْدِاللهِ الْحُسَيْنِ علیه السلام، تناقض‌های رفتاری است مانند: در مجلس عزای حسینی خادم و در عروسی رقاص. در مجلس عزای حسینی فعال و در مجلس عروسی صدای بلندگوش فلک را کر می‌کند. هم مداحی گوش می‌دهد، هم ترانه می‌خواند. با گردن‌بند طلا سینه زنی می‌کند. اهل عزاداری است اما به نماز بی‌توجه است. اهل عزاداری است اما اهل مناجات با حضرت حق نیست. با مال خمس نداده برای امام حسین نذری می‌دهد. بجای خمس دادن، خیرات می‌دهد. بجای فراگیری واجبات دین، مدام به زیارت امام رضا علیه السلام و کربلای معلّی می‌رود. برای این که علم را بهتر بتواند بردارد، یکی دو جرعه می‌نوشد. برای این که بهتر بخواند، یکی دو بس می‌زند. برای حضرت آبا عَبْدِاللهِ الْحُسَيْنِ علیه السلام نذری می‌دهد اما حاضر نیست به کمک انسان گرفتاری بشتابد. فتوای مرجعی که هویتش از ناحیه رهبر کبیر انقلاب اسلامی است را در برابر حکم حاکم قرار می‌دهد.

خداوند رفتارهایی که با اهداف عزاداری سید و سالار شهیدان حضرت آبا عَبْدِاللهِ الْحُسَيْنِ علیه السلام منافات دارد؛ را از ما دور کن و ما را در برگزاری شایسته مراسم عزاداری و مجالس سوگواری یاری فرما . آمین یا رب العالمین

منابع

- ۱- قرآن کریم
- ۲- صبغی، صالح (۱۳۷۴)، نهج البلاغه، قم: البحوث الاسلامیه.
- ۳- روح الله، موسوی خمینی (۱۳۸۹)، صحیفه امام(ره)، تهران: موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره)
- ۴- محمد باقر، مجلسی (۱۴۰۳)، بحار الانوار، (بی‌جا): موسسه الوفاء.
- ۵- شمس الدین، الذهبی (۱۴۲۷)، سیر اعلام النبلاء، قاهره: دارالحدیث.
- ۶- محمد، مکی (۱۴۱۰)، المزار، محقق: محمد باقر موحد ابطحی، قم: مدرسه امام مهدی(ع)
- ۷- موفق بن احمد، خوارزمی (۱۴۲۳)، مقتل الحسين(ع)، (بی‌جا): انوار الهدی.
- ۸- جعفر، النقدي (بی‌تا)، زینب الكبرى، (بی‌جا): مکتبه المفید.
- ۹- سید عبد الرزاق، موسوی المقرّم (بی‌تا)، مقتل الحسين (ع)، (بی‌جا): البعته.
- ۱۰- حسین بن محمد تقی، نوری (۱۳۸۳)، لؤلؤ و مرجان، تهران: امیرکبیر.
- ۱۱- احمد، ابن اعثم (بی‌تا)، الفتوح، (بی‌جا).
- ۱۲- عزالدین، ابن الاثیر (۱۳۸۵)، الكامل فی التاريخ، بیروت: دارصاد - دار بیروت
- ۱۳- ابن طاووس، الحسنی (۱۴۱۷)، الملهوف علی قتلی الطفوف، محقق: الشیخ فارس تبریزیان، (بی‌جا): دارالاسوه.
- ۱۴- سید، ابن طاووس (بی‌تا)، اللهوف فی قتلی الطفوف، قم: انوار الهدی.
- ۱۵- باقر شریف، القرشی (۱۳۹۵)، حیاہ الامام الحسين(ع)، نجف: الاداب.
- ۱۶- هبه الدین، حسینی شهرستانی (بی‌تا)، نهضه الحسين(ع)، (بی‌جا).

فصل سوّم: آسیب شناسی عزاداری سید و سالار شهیدان

- ۱۷- ذبیح الله، محلاتی (بی‌تا)، فرسان الهیجاء، (بی‌جا): الحیدریه.
- ۱۸- عبدالواحد، تمیمی (۱۴۱۰)، غررالحکم و دررالکلم، محقق: سید مهدی رجائی، قم: دارالکتاب الاسلامی
- ۱۹- محمد، فیض کاشانی (۱۴۱۸)، علم الیقین، محقق: محسن بیدارفر، قم: بیدار.
- ۲۰- مرتضی، مطهری (بی‌تا)، حماسه حسینی، تهران: صدرا.
- ۲۱- عبدالرحمن، ابن قدامه مقدسی (بی‌تا)، الشرح الکبیر، (بی‌جا): دار الکتب العربی.
- ۲۲- محمدتقی، مدرسی (۱۴۳۱)، الامام الحسین علیه السلام: قدوه وأسوه، بیروت: العصر.

مراسم عزاداری و مجالس سوگواری باید مستند، محتوایی، شایسته، صحیح، دقیق، فراگیر، همگانی، پرشور، با پذیرایی وزین، با آداب و شرایط، با حدود و ثغور و با نظر کارشناسانِ خبره و آزموده برگزار شود، تا شرکت کننده، تعبدش نسبت به دین، التزامش نسبت به وظایف دینی، تبعیت پذیریش نسبت به رهبران دینی بیشتر شود و اسلام گسترش یابد، دین تقویت شود و از آفت، آسیب، حفظ گردد.